

Díjképzési Módszertan III.

Verziószám: 5.~~1~~2

Érvényes: 202~~3~~4. 10. ~~18~~01. 00:00 órától
Hatályos: 2024. 12. 15. 00:00 órától

Érintett menetrendi időszak: 2024/2025

Első közzététel időpontja: 2017. december 9.

Tartalom

PREAMBULUM.....	6
1 ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK.....	7
1.1 A DÍJKÉPZÉSI MÓDSZERTAN HATÁLYA	7
1.1.1 A DM időbeli hatálya	7
1.1.2 A DM területi és tárgyi hatálya.....	7
1.2 ALKALMAZANDÓ IRÁNYELVEK, JOGSZABÁLYOK	7
2 A DÍJKÉPZÉSI RENDSZER FELÉPÍTÉSE.....	9
2.1 A DÍJKÉPZÉSI RENDSZER ELEMEI	9
2.1.1. Kötelezően alkalmazott elemek	9
2.1.1.1.Szolgáltatások díja	9
2.1.1.2.ETCS díj	10
2.1.2. Felmerülés esetén alkalmazható elemek	11
2.1.2.1.Felár	11
2.1.2.2.Állami szerepvállalás.....	12
2.1.2.3.Kedvezmények.....	12
2.1.2.3.1. Általános kedvezmény.....	13
2.1.2.3.2. Egyedi kedvezmény	13
2.1.2.4.Kiegyenlítő juttatás	14
2.1.2.5.Túlterheltségi díj	14
2.1.3. Döntés alapján alkalmazható elemek.....	15
2.1.4. Fizetendő összeg	16
2.2 A DÍJKÉPZÉSI RENDSZER KIALAKÍTÁSÁNAK LOGIKAI LÉPÉSEI	17
2.3 A DÍJKÉPZÉSI RENDSZER FELÜLVIZSGÁLATA ÉS MÓDOSÍTÁSA	18
2.3.1. A díjképzési rendszer módosításának általános szabályai	18
2.3.2. A díjképzési rendszer kötelező módosítása.....	18
2.3.3. A szolgáltatások teljes körét érintő felülvizsgálat	19
2.3.4. A szolgáltatások egy részét érintő felülvizsgálat	20
2.3.5. Felülvizsgálat célzott állami támogatás esetén.....	20
3. A PÁLYAHÁLÓZAT-MŰKÖDTETŐK ÁLTAL NYÚJTHATÓ SZOLGÁLTATÁSOK	22
3.1. ALAPSZOLGÁLTATÁSOK	22
3.1.1. Menetvonal biztosítás.....	22

3.1.2. Közlekedtetés	22
3.1.3. Felsővezetéki rendszerek használata	23
3.2. JÁRULÉKOS SZOLGÁLTATÁSOK.....	23
3.2.1. Személyszállító vonatok megállási célú állomás használata - összetett szolgáltatás	24
3.2.2. Személyszállító vonatok kiinduló-/végállomás használata - összetett szolgáltatás	24
3.2.3. Tehervonatok állomáshasználata - összetett szolgáltatás.....	25
3.2.4. Járműtárolás - összetett szolgáltatás	26
3.2.5. Vasúti járműmérleg használata - összetett szolgáltatás	26
3.2.6. Üzemanyag vételező helyek használata - összetett szolgáltatás	27
3.2.7. Tolatószemélyzet biztosítása - közreműködés jellegű szolgáltatás.....	27
3.2.8. Tolatószemélyzet rendelkezésre állása - közreműködés jellegű szolgáltatás	27
3.2.9. Vontatójármű biztosítása - közreműködés jellegű szolgáltatás	27
3.2.10. Vontatójármű rendelkezésre állása - közreműködés jellegű szolgáltatás	27
3.2.11. Vontatási felhasználású üzemanyag biztosítása - közreműködés jellegű szolgáltatás	27
3.2.12. Vízfeltöltéshez használt víz biztosítása - közreműködés jellegű szolgáltatás...	28
3.2.13. Vonatfelvétel - közreműködés jellegű szolgáltatás	28
3.2.14. Vonat előkészítés - közreműködés jellegű szolgáltatás.....	28
3.2.15. Személyzet biztosítása mérlegeléshez - közreműködés jellegű szolgáltatás .	28
3.2.16. Tengelyátszerelés - közreműködés jellegű szolgáltatás	28
3.2.17. Forgóváz használat - közreműködés jellegű szolgáltatás.....	28
3.2.18. Karbantartó létesítmények használata	29
3.2.19. Vasúti tevékenységhez kapcsolódó belvízi kikötői berendezések használata.	29
3.2.20. Segélynyújtó berendezések használata.....	29
3.3. KIEGÉSZÍTŐ SZOLGÁLTATÁSOK	29
3.3.1. Vontatási villamos energia biztosítása	29
3.3.2. Nem vontatási célú (előfűtés, előhűtés) villamos energia biztosítása	29
3.3.3. Nem vontatási célú (előfűtés, előhűtés) üzemanyag biztosítása.....	29
3.3.4. Egyedi szerződések veszélyes anyagok szállításának felügyeletére.....	29
3.3.5. Egyedi szerződések különleges szerelvények közlekedtetéséhez nyújtott segítségre	29
3.4. MELLÉKSZOLGÁLTATÁSOK	30
3.4.1. Vasúti jármű műszaki vizsgálata	30

3.4.2.	Menetjegykiadás és számadópénztári tevékenység.....	30
3.4.3.	Hozzáférés a távközlési hálózatokhoz	30
3.4.4.	Kiegészítő információk szolgáltatása	30
3.4.5.	Egyedi karbantartó létesítményekben végzett jelentős karbantartási munkák	30
3.5.	HÜSZ-BEN MEGHIRDETETT JELZÉSKÖTELES TEVÉKENYSÉGEK.....	30
3.5.1.	Közforgalmú rakodóvágányok igénybevétele	31
3.5.2.	Saját tolatás jelzése.....	31
3.5.3.	Szolgálatszünetelés.....	31
4.	A PÁLYAHÁLÓZAT-MŰKÖDTETŐK ÁLTAL NYÚJTOTT SZOLGÁLTATÁSOK DÍJSZÁMÍTÁSÁBA BEVONHATÓ TÉTELEI ÉS A KAPCSOLÓDÓ KALKULÁCIÓS SZABÁLYOK	32
4.1.	A BEVÉTELEK, KÖLTSÉGEK ÉS RÁFORDÍTÁSOK ELKÜLÖNÍTÉSE	32
4.2.	A DÍJSZÁMÍTÁSBA BEVONHATÓ TÉTELEK CSOPORTOSÍTÁSA	32
4.3.	AZ INDOKOLT KÖLTSÉGEK MEGHATÁROZÁSA	34
4.4.	A DÍJSZÁMÍTÁS SORÁN FIGYELEMBE NEM VEHETŐ TÉTELEK	34
4.5.	A BÁZISIDŐSZAK ÉS A DÍJÉV KÖZÖTTI IDŐSZAK HATÁSÁNAK FIGYELEMBEVÉTELE A KÖLTSÉG-MEGHATÁROZÁS SORÁN	35
4.6.	A DÍJSZÁMÍTÁSBA BEVONHATÓ TÉTELEK MEGOSZTÁSI SZABÁLYAI	36
4.6.1.	Több szolgáltatást érintő közvetlen tételek megosztása.....	36
4.6.2.	A díjszámításba bevonható közvetett tételek megosztása.....	37
4.6.3.	A díjszámításba bevonható tételek pályaszakaszra történő megbontása	38
4.6.4.	A bázisidőszakhoz képest a díjévből újonnan nyújtott, illetve megszüntetett szolgáltatásokhoz kapcsolódó speciális szabályok	38
4.6.5.	A díjképzési rendelet 16.§ (4) bekezdése szerinti költségeltérés értékének megállapítása.....	38
4.7.	ÁLLAMI SZEREPVÁLLALÁS SZOLGÁLTATÁSOKRA TÖRTÉNŐ FELOSZTÁSA	40
4.8.	ÉSSZERŰ NYERESÉG	42
4.9.	HATÉKONYSÁGJAVÍTÓ ÉS VOLUMENNÖVELŐ PROJEKTEK MEGTÉRÜLÉSÉNEK BIZTOSÍTÁSA	43
4.10A	DÍJKÉPZÉSI RENDSZER ELEMEINEK MEGÁLLAPÍTÁSÁHOZ KAPCSOLÓDÓ EGYÉB VIZSGÁLATOK	43
4.11	ADDITIONÁLIS ADATOK AZ ADATSZOLGÁLTATÁSBAN	44
4.12	BÁZIS DÍJAK OPCIONÁLIS ELTÉRÍTÉSE A KÖZLEKEDTETÉSI DÍJ VONATKM ALAPÚ DÍJRÉSZE ESETÉBEN ..	45
5.	AZ ADATSZOLGÁLTATÁS, ÉS AZ ADATSZOLGÁLTATÁSHOZ KAPCSOLÓDÓ FELELŐSSÉG	47

MELLÉKLETEK

1. számú melléklet: Az Európai Unióban használt díjképzési rendszerek főbb jellemzői
- 2/A. számú melléklet: A MÁV Zrt. pályahálózat-működtetői tevékenységet ellátó szervezete által nyújtott szolgáltatásokhoz kapcsolódó bevételek, költségek és ráfordítások nyilvántartási rendszerben való megjelenítése, valamint a költségek allokálása
- 2/B. számú melléklet: Vágányút használat darabszámok meghatározásának módszertana - MÁV Zrt.
- 3/A. számú melléklet: A GYSEV Zrt. pályahálózat-működtetői tevékenységet ellátó szervezete által nyújtott szolgáltatásokhoz kapcsolódó bevételek, költségek és ráfordítások nyilvántartási rendszerben való megjelenítése, valamint a költségek allokálása
- 3/B. számú melléklet: Vágányút használat darabszámok meghatározásának módszertana - GYSEV Zrt.
- 4/A. számú melléklet: Az összes szolgáltatásra terhelendő közvetett bevételek, költségek és ráfordítások - MÁV Zrt.
- 4/B. számú melléklet: Az összes szolgáltatásra terhelendő közvetett bevételek, költségek és ráfordítások - GYSEV Zrt.
5. számú melléklet: Az egyes pályaudvarok, állomások és megállóhelyek kategóriákba történő besorolásának módszertana személyszállító vonatok esetén
6. számú melléklet: Az egyes pályaudvarok, állomások és megállóhelyek kategóriákba történő besorolásának módszertana tehervonatok esetén
7. számú melléklet: Az egyes pályaszakaszok kategóriákba történő besorolásának módszertana
8. számú melléklet: A szolgáltatásokért fizetendő díjak és felárak meghatározása
9. számú melléklet: A szegmensvizsgálat módszertana

Preambulum

A vasúti közlekedésről szóló 2005. évi CLXXXIII. törvény (a továbbiakban: Vtv.), illetve a vasúti hálózat-hozzáférési díjrendszer kereteiről, valamint a hálózat-hozzáférési díjak¹ képzésének és alkalmazásának alapvető szabályairól szóló 58/2015 (IX.30.) NFM rendelet (a továbbiakban: díjképzési rendelet) a nem független vasúti pályahálózat-működtetők által a nyílt hozzáférésű vasúti pályahálózaton alkalmazandó hálózat-hozzáférési díjak vonatkozásában díjmegállapító szervezetként a vasúti pályakapacitás-elosztó szervezetet jelöli ki.

Jelen dokumentumban vasúti pályakapacitás-elosztó szervezet, illetve díjmegállapító szervezet alatt a VPE Vasúti Pályakapacitás-elosztó Nonprofit Kft. KTI Magyar Közlekedéstudományi és Logisztikai Intézet Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság (a továbbiakban: KTI), amely a Fővárosi Törvényszék Cégbíróságának Cg.01-09-725271/226. sz. végzése alapján 2024. október 1. napjától kezdődően a VPE Vasúti Pályakapacitás-elosztó Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság általános jogutódja értendő. A vasúti pályakapacitás-elosztó szervezet feladatait - a függetlenségre vonatkozó követelmények betartásával - a KTI e feladat ellátására kijelölt igazgatósága, a Vasúti Pályakapacitás-elosztó Igazgatóság értendő—(a továbbiakban: VPE) látja el.

A díjképzési rendelet 17. §-ában² rögzítettek szerint a VPE feladata, hogy a hálózat-hozzáférési díjak meghatározásának módszertani dokumentumaként öt menetrendi évre vonatkozóan elkészítse a Díjképzési Módszertant (a továbbiakban: DM).

A VPE az adott menetrendi évre vonatkozó konkrét hálózat-hozzáférési díjak megállapítását a DM, a pályahálózat-működtető legutolsó lezárt üzleti évének tényadatai, a DM-ben meghatározott egyéb adatforrások, valamint a várható központi költségvetési támogatás (továbbiakban: állami szerepvállalás) mértéke alapján végzi el és a hálózat-hozzáférési díjak meghatározására vonatkozó részletes számításokat és a számítások alapjául szolgáló adatokat a Díjszámítási Dokumentumban (a továbbiakban: DD) rögzíti.

A Vtv. 67/O.§ (1) alapján a DM magyar és angol nyelven kerül közzétételre. Bármilyen jogvitás eljárás esetén a magyar nyelven közzétett DM az irányadó dokumentum.

¹ Hálózat-hozzáférési díj: az egyes szolgáltatásokhoz kapcsolódó fizetendő összegek.

² 17. § (1) A DM-et a díjmegállapító szervezet készíti 5 menetrendi évre vonatkozóan. A díjmegállapító szervezet a DM-et a DM által érintett első menetrendi év Hálózati Üzletszabályzatának közzétételi időpontját megelőzően legalább 25 hónappal köteles elkészíteni és nyilvánosságra hozni.

1 Általános rendelkezések

1.1 A Díjképzési Módszertan hatálya

1.1.1 A DM időbeli hatálya

A VPE a DM-et öt menetrendi évre készíti el.

A jelen DM-ben foglalt előírásokat először a 2020. december 12. 00.00 órától kezdődő, 2020/2021. menetrendi időszakra vonatkozó hálózat-hozzáférési díjakat rögzítő DD elkészítése során, illetve az ahhoz szükséges, a nem független vasúti pályahálózat-működtetők által biztosítandó adatok, információk előállítása során kell alkalmazni.

A jelen DM-ben foglalt előírásokat utoljára a 2024. december 15. 00.00 órától kezdődő, 2024/2025. menetrendi időszakra vonatkozó hálózat-hozzáférési díjakat rögzítő DD elkészítése során kell alkalmazni.

Tekintettel a DM összeállítása során alkalmazandó jogszabályokban bekövetkező esetleges változásokra, a Vtv. 67/J.§ (2)³ bekezdésében rögzített felülvizsgálati kötelezettségre, valamint arra, hogy a pályahálózat-működtetők által nyújtott szolgáltatás-portfólió menetrendi időszakonként eltérhet, illetve évente szükségessé válhat a díjképzéshez kapcsolódó adatok és információk aktualizálása, a DM módosítása válhat szükségessé, mely eredményeként különböző DM verziók jöhetnek létre.

Az adott DM verzió érvényessége, hatálya és az érintett menetrendi időszak a DM előlapján feltüntetésre kerül, azzal a kikötéssel, hogy egy adott időszakra minden esetben csak egy DM verzió lehet hatályos. Jelen DM verzió (5.12) a 2024/2025. menetrendi időszakra vonatkozó szabályozást tartalmazza.

1.1.2 A DM területi és tárgyi hatálya

A jelen DM előírásait a MÁV Zrt. és a GYSEV Zrt. által működtetett országos nyílt hozzáférésű vasúti pályahálózatokra vonatkozóan, illetve az azok használatáért és a MÁV Zrt. és GYSEV Zrt. által nyújtott szolgáltatások igénybevételéért fizetendő hálózat-hozzáférési díjak megállapítása során kell alkalmazni.

1.2 Alkalmazandó irányelvek, jogszabályok

A hálózat-hozzáférési díjrendszer kialakításának jogi keretrendszerét az uniós jogszabályokkal, kiemelten az Európai Parlament és a Tanács 2012/34/EU irányelvével összhangban levő hazai törvények és rendeletek alkotják.

³ Vtv. 67/J.§ (2) A Díjképzési Módszertant évente felül kell vizsgálni, és a legjobb nemzetközi gyakorlat alapján - szükség szerint - módosítani kell.

E jogszabályok:

- Uniós jogszabályok
 - Az Európai Parlament és Tanács 2012/34/EU irányelve (2012. november 21.) az egységes európai vasúti térség létrehozásáról
 - A Bizottság (EU) 2015/429 végrehajtási rendelete (2015. március 13.) a zajhatásokból eredő költség felszámítása során alkalmazandó szabályok meghatározásáról
 - A Bizottság (EU) 2015/909 végrehajtási rendelete (2015. június 12.) a vasúti szolgáltatások működtetésével kapcsolatban közvetlenül felmerülő költségek kiszámításának módjairól (továbbiakban: közvetlen költség rendelet)
 - A Bizottság (EU) 2017/2177 végrehajtási rendelete (2017. november 22.) a kiszolgáló létesítményekhez és a vasúthoz kapcsolódó szolgáltatásokhoz való hozzáférésről (továbbiakban: kiszolgáló létesítmények végrehajtási rendelete)
- Hazai jogszabályok
 - a vasúti közlekedésről szóló 2005. évi CLXXXIII. törvény (továbbiakban: Vtv)
 - 50/2007. (IV. 26.) GKM-PM együttes rendelet a vasúti közlekedési tevékenységek vasúti társaságon belüli számviteli elkülönítéséről
 - 58/2015. (IX. 30.) NFM rendelet a vasúti hálózat-hozzáférési díjrendszer kereteiről, valamint a hálózat-hozzáférési díjak képzésének és alkalmazásának alapvető szabályairól (továbbiakban: díjképzési rendelet)
 - 55/2015. (IX. 30.) NFM rendelet a vasúti pályahálózathoz történő nyílt hozzáférés részletes szabályairól
 - 321/2023. (VII. 17.) Korm. rendelete a Vasúti Pályakapacitás-elosztó Szervezet és a vasúti pályahálózat-működtető társaságok közötti jogviszonyról

Jelen DM hatálya alatt folyamatos és teljes körű összhang kell legyen a DM adott verziója és a - szintén a VPE által kiadott - megegyező időszakra vonatkozóan hatályos Hálózati Üzletszabályzat (a továbbiakban: HÜSZ) között.

2 A díjképzési rendszer felépítése

2.1 A díjképzési rendszer elemei

A jogszabályi előírások alapján a díjképzési rendszer elemein belül megkülönböztetjük a kötelezően alkalmazott, a felmerülés esetén alkalmazható és a döntés alapján alkalmazható elemek körét.

2.1.1. Kötelezően alkalmazott elemek

Kötelezően alkalmazott minden olyan elem, amely a VPE és a pályahálózat-működtetők döntésétől, illetve bármilyen egyéb körülménytől függetlenül a díjképzési rendszer részét képezi. Ezen elemek esetében a meghatározás módjára vonatkozó előírások a DM-ben rögzítésre kerülnek.

Kötelezően alkalmazott elemek:

- alapszolgáltatás⁴ díja,
- járulékos szolgáltatás⁵ díja, ezen belül
 - kiszolgáló létesítményekhez való hozzáférés díja,
 - kiszolgáló létesítményekben nyújtott szolgáltatások díja,
- kiegészítő szolgáltatás⁶ díja,
- mellékszolgáltatás⁷ díja,
- ETCS díj⁸.

2.1.1.1. Szolgáltatások díja

A díjak meghatározása az alap-, járulékos-, kiegészítő- és mellékszolgáltatások esetében is egységesen az alábbiak szerint történik.

- Első lépésben meghatározásra kerülnek a díjak alapjául szolgáló tételek és a díjak kiszámításához szükséges teljesítménymutatók.
- A díjak alapjául szolgáló tételek díjévre vonatkozó terv értékét a pályahálózat-működtetők az utolsó lezárt üzleti év tényadatai, valamint a pályahálózat-működtető üzleti tervében szereplő terv értékek alapján határozzák meg.

⁴ A Vtv 2. számú mellékletének 1. pontjában definiált szolgáltatások

⁵ A Vtv 2. számú mellékletének 2. pontjában definiált szolgáltatások

⁶ A Vtv 2. számú mellékletének 3. pontjában definiált szolgáltatások

⁷ A Vtv 2. számú mellékletének 4. pontjában definiált szolgáltatások

⁸ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/2370 számú irányelve alapján már nem kötelezően alkalmazandó elem, a tagállamok szabadon határozhatnak arról, hogy az ETCS rendszer létrehozásának felgyorsításának érdekében alkalmaznak-e differenciált pályahasználati díjakat. Azonban a jelenleg hatályos vasúti közlekedésről szóló törvény alapján az ETCS díj a kötelezően alkalmazandó elemek között marad.

- A díjak kiszámításához szükséges teljesítménymutatók értékét a pályahálózat-működtetők a bázisidőszaki teljesítmény tényadatok, a hozzáférésre jogosultaktól gyűjtött információk, illetve a várható tendenciák alapján határozzák meg.
- A díjakhoz kapcsolódó tételek terv értékei és a terv teljesítményadatok alapján kerülnek megállapításra a díjak.

Jelen DM verzió által érintett menetrendi időszakban nyújtott szolgáltatások díjainak meghatározásához kapcsolódó képleteket a 8. számú melléklet tartalmazza.

2.1.1.2. ETCS díj

A Vtv. 67/G.§ (3) bekezdése alapján a vonatok ETCS fedélzeti berendezéssel való felszerelésének ösztönzése érdekében ETCS díj kerül megállapításra. Az ETCS díjat a pályahálózat-működtető, a Vtv. 67/G.§ (3) bekezdésben kijelölt pályaszakaszokon kötelezően alkalmazza, de a díjképzési rendelet 11.§-a alapján az ETCS díjak alkalmazása kiterjeszthető a pályahálózat minden olyan szakaszára, amely ETCS berendezéssel felszerelt. Az ETCS díj alkalmazására vonatkozó szabályok minden érintett pályaszakasz esetén azonosak kell legyenek.

Az ETCS díj kiszámításának alapjául a pályahálózat-működtetők által rendelkezésre bocsátott adatok szolgálnak. A pályahálózat-működtetőnek az adatok megállapítása során a bázisidőszaki adatokból kell kiindulnia, azonban figyelembe kell vennie az ETCS-vel való felszereltség díjében várható alakulását, mind a pályahálózathoz, mind a közlekedéshez kapcsolódó adatok esetén.

Az ETCS díj jelentkezhethet a fizetendő összeget növelő másusz tételként, illetve a fizetendő összeget csökkentő bónusz tételként.

Az ETCS díj nem idézhet elő átfogó változást a pályahálózat-működtető bevételeiben, erre tekintettel az ETCS díjak felszámításából fakadó, a fizetendő összeget csökkentő bónusz, illetve a fizetendő összeget növelő másusz tételekhez kapcsolódó kifizetések és bevételek értékének egyensúlyban kell lennie.

Amennyiben az ETCS díjhoz kapcsolódóan meghatározásra kerül állami szerepvállalási összeg, abban az esetben a bónusz és másusz értékének megállapítása során figyelembe veendő, és az állami szerepvállalás felosztására vonatkozó előírások alapján az ETCS díjakhoz kapcsolódóan kell felhasználni.

Az egyensúly biztosítása érdekében az ETCS díjakhoz kapcsolódó pénzmozgást legalább minden menetrendi év végén meg kell vizsgálni. A vizsgálat lefolytatásához szükséges adatokat a pályahálózat-működtetők a VPE rendelkezésére bocsátják, aki megvizsgálja az adott menetrendi évhez kapcsolódó fizetendő összeget növelő, illetve a fizetendő összeget csökkentő tételek összértékét és megállapítja az adott

menetrendi évre vonatkozó egyenleget. Az ETCS díj adott menetrendi évre vonatkozó értékének megállapítása során az előző menetrendi év egyenlegét figyelembe kell venni.

Az ETCS díjból származó bónusz és másusz összegek értékének egyensúlyban kell állniuk, ezért a bónusz és másusz összegek egyenlegét a pályahálózat-működtető köteles megvizsgálni. Amennyiben a bónusz és másusz összegek különbsége meghaladja a HÜSZ-ben meghatározott összeget, akkor a különbséget a pályahálózat-működtető a menetrendi időszakot követően, az üzleti év lezárásáig az érintett hozzáférésre jogosultakkal utólag elszámolja.

2.1.2. Felmerülés esetén alkalmazható elemek

A felmerülés esetén alkalmazható elemek olyan esetekben kerülhetnek bevezetésre, amikor az adott elemek alkalmazásának feltételei előállnak, így ez lehet akár a menetrendi időszak kezdetét követően is. Az egyes elemek alkalmazásának feltételei a DM-ben rögzítésre kerülnek.

Felmerülés esetén alkalmazható elemek:

- felár,
- állami szerepvállalás,
- általános kedvezmény,
- egyedi kedvezmény,
- kiegyenlítő juttatás,
- túlterheltségi díj.

2.1.2.1. Felár

Felár kizárólag valamely szolgáltatás - 2.1.1 pontban ismertetett - díjához közvetlenül hozzárendelve értelmezhető, így a díjképzési rendszerben nem alkalmazható olyan felár, amely egy eseti szolgáltatás portfólióért fizetendő összeghez⁹ kerül százalékos nagyságrendben hozzáadásra.

A felár számítása minden esetben dokumentáltan, a pályahálózat-működtető adatszolgáltatására épülően történhet meg.

A Vtv 67/E. § (1)¹⁰ bekezdése alapján, amennyiben a hálózat-hozzáférési díjak várhatóan nem fedezik a pályahálózat-működtető összes, díjszámításba bevonható

⁹ Fizetendő összeg: a szolgáltatáshoz kapcsolódó díj és felár összege, azaz a szolgáltatásért egységenként fizetendő teljes érték.

¹⁰ Vtv. 67/E. § "(1) Ha a vasúti szolgáltatások piaca lehetővé teszi és a hálózat-hozzáférési díjak várhatóan nem fedezik a nyílt hozzáférésű vasúti pályahálózatot működtető pályahálózat-működtetőnek összes indokolt költségét és ráfordítását, a 2.

indokolt költségét és ráfordítását, akkor a szolgáltatások díja legfeljebb az összes, adott szolgáltatáshoz kapcsolódó indokolt költségre és ráfordításra fedezetet nyújtó mértékig növelhető általános felárral.

Felár megállapításakor figyelemmel kell lenni arra, hogy a felár nem torzíthatja a vasúti társaságok közötti versenyt, ebből fakadóan alkalmazására, csak meghatározott feltételek teljesülése esetén kerülhet sor.

A felárral növelt hálózat-hozzáférési díjak mértéke nem zárhatja ki, hogy az infrastruktúrát olyan piaci szegmensek használják, amelyek a szolgáltatás igénybevételével kapcsolatban felmerült közvetlen költségeket és a piac által megengedett megtérülési arányt fedezni tudják.

A felár alkalmazása során a jogszabályban előírt feltételek teljesülésének ellenőrzése érdekében a VPE köteles megvizsgálni, hogy az egyes szegmensek, az alapszolgáltatások, a hozzáférés jellegű járulékos szolgáltatások, valamint az összetett járulékos szolgáltatások hozzáférés jellegű szolgáltatásrésze esetében a felárral megnövelt hálózat-hozzáférési díj megfizetésére képesek-e. Amennyiben a vizsgálat alapján a jogszabályban előírt feltételek teljesülése nem biztosítható, felár alkalmazására nincs lehetőség.

2.1.2.2. Állami szerepvállalás

A Vtv. 28.§ (4)-(6) bekezdései alapján az állam nevében a miniszter a pályaműködtetési szerződésben olyan költségvetési támogatást határozhat meg, amely a díjképzési rendszerben, mint a fizetendő összeget csökkentő elem jelenik meg. Az állami szerepvállalás figyelembe vételéhez kapcsolódó szabályokat a DM 4.6 fejezete rögzíti.

2.1.2.3. Kedvezmények

Kedvezmény kizárólag valamely szolgáltatás díjához közvetlenül hozzárendelve értelmezhető, így a díjképzési rendszerben nem alkalmazható olyan kedvezmény, amely egy eseti szolgáltatás portfólióért fizetendő összegből kerül százalékos nagyságrendben levonásra.

mellékletben meghatározott szolgáltatások díja legfeljebb az összes indokolt költségre és ráfordításra fedezetet nyújtó mértékig olyan általános felárral növelhető, amely figyelembe veszi
a) a vállalkozó vasúti társaságok termelékenységének növekedését,
b) a vasúti pályahálózat hatékony használatának a követelményét,
c) a vasúti piaci szegmensek optimális versenyképességének a követelményét, valamint
d) az átláthatóság és az egyenlő bánásmód elvét.”

A kedvezmények nyújtásával kapcsolatos elvárások:

- figyelemmel kell lenni arra, hogy a kedvezmények nem torzíthatják a hozzáférésre jogosultak közötti versenyt, ebből fakadóan mind általános, mind egyedi kedvezmény nyújtására meghatározott feltételek teljesülése esetén kerülhet sor,
- kizárólag a nyílt hozzáférésű pályahálózat meghatározott szakaszaira nyújtható, melynek egyértelműen definiálnak kell lennie, s az egy pályahálózat-működtető üzemeltetésében lévő teljes nyílt hozzáférésű pályahálózat nem tekinthető egy meghatározott szakasznak
- a hasonló szolgáltatásokra hasonló kedvezményeknek kell vonatkozniuk.

A kedvezmények számítása minden esetben dokumentáltan, a pályahálózat-működtető adatszolgáltatására épülően történhet meg.

2.1.2.3.1. Általános kedvezmény

Általános kedvezmény nyújtására akkor van lehetőség, ha a vasúti pályahálózat működtetője a szolgáltatások nyújtásával összefüggésben olyan adminisztrációs költségmegtakarítást ér el, amelyet a hálózat-hozzáférési díjak kalkulációjakor nem tervezett, így azt a díjak megállapításakor nem tudta figyelembe venni.

Az általános kedvezmény nyújtásával kapcsolatban általános fedezeti elv él abban az esetben, ha annak megállapítása országos vagy állami tulajdonban lévő vasúti pályát tartalmazó térségi és elővárosi nyílt hozzáférésű pályahálózatra vonatkozóan történik. Ebben az esetben ki kell mutatni a hozzáférésre jogosultak által várhatóan fizetendő és elszámolandó hálózat-hozzáférési díjak, illetve az állami szerepvállalás összegének a pályahálózat-működtető adott szolgáltatás nyújtásával kapcsolatban felmerülő összes indokolt tételével való egyezőségét.

2.1.2.3.2. Egyedi kedvezmény

Egyedi kedvezmény nyújtására kizárólag kezdeményezés esetén kerülhet sor a jogszabályban¹¹ rögzített és a vasúti igazgatási szerv által felügyelt tárgyalások lebonyolítása mellett.

Egyedi kedvezmény nyújtására kizárólag az alábbi esetekben van mód:

- a nagymértékben kihasználatlan vasúti pályaszakaszokon a forgalom növelése érdekében, vagy

¹¹ Díjképzési rendelet, "15.§ A díjképzési rendszer elemeire vonatkozó tárgyalások A díjképzési rendszer elemeire vonatkozó tárgyalás kezdeményezésére a kapacitásigénylő, a VPSZ, a pályahálózat-működtető és a vasúti igazgatási szerv jogosult. A tárgyalás megszervezését a kapacitásigénylő, a pályahálózat-működtető és a vasúti igazgatási szerv írásban, a tárgyalás okának megjelölésével kezdeményezi a díjmegállapító szervezetnél. ..."

- meghatározott vasúti pályaszakaszokon új vasúti szolgáltatások kifejlesztésének és bevezetésének ösztönzésére időszakos jelleggel, melynek maximális ideje legfeljebb két egymást követő menetrendi év lehet.

Az egyedi kedvezmény nyújtására irányuló kérelemnek vagy javaslatnak egyértelműen tartalmaznia kell, hogy az melyik egyedi kedvezmény típusra, mely pályaszakaszra vonatkozik. A nagymértékben kihasználatlan vasúti pályaszakaszokon a várható forgalom növelés nagyságrendjét is fel kell tüntetni, lehetőség szerint modellszámításokkal kiegészítve vagy azt bármilyen módon alátámasztó dokumentációt csatolva.

Új szolgáltatások kifejlesztése alatt nem kizárólag a pályahálózat-működtető oldalán felmerülő szolgáltatások értendők, a hozzáférésre jogosult által bevezetni kívánt szolgáltatások is figyelembe vehetők azzal, hogy a kedvezmény nem szűkülhet egyetlen hozzáférésre jogosultra, annak szolgáltatásra vonatkozóan kell értelmezhetőnek lenni.

Az új szolgáltatás kifejlesztésének eredményeként egy meghatározott időszakon belül kimutatható forgalom-növekedésnek kell bekövetkeznie.

Alkalmazható még, meglévő forgalmak más közlekedési módra vagy hálózatra történő áttérelésének elősegítésére is.

2.1.2.4. Kiegyenlítő juttatás

Kiegyenlítő juttatás abban az esetben jelenik meg a díjképzési rendszer elemeként, ha a közlekedésért felelős miniszter rendelkezése alapján a vasúti közlekedési tevékenységtől eltérő közlekedési tevékenységek által okozott, igazolhatóan máshonnan meg nem térülő környezeti, baleseti, infrastrukturális költségek kiegyenlítése céljából kiegyenlítő juttatásra fordítandó támogatási összeg kerül meghatározásra. A kiegyenlítő juttatás a fizetendő összeget csökkentő elemként kerül figyelembe vételre.

2.1.2.5. Túlterheltségi díj

A Vtv. 62.§ alapján túlterheltnak minősített pályaszakasz esetén a vasúti pályahálózat túlterheltségével érintett, egyértelműen azonosítható részeire vonatkozóan a vasúti pályahálózat hatékony kihasználásának elősegítése érdekében az alapszolgáltatások díjához és a járulékos szolgáltatások közül a kiszolgáló létesítményekhez való hozzáférésért fizetendő díjakhoz túlterheltségi díjak kerülhetnek hozzárendelésre. A túlterheltségi díjak megállapítása során figyelembe kell venni a kapacitásbővítési tervben meghatározott intézkedéseket és határidőket,

a helyettesítő pályaszakaszok rendelkezésre állását, valamint a túlterheltté nyilvánítás miatt esetlegesen felmerülő többlet költségek értékét.

2.1.3. Döntés alapján alkalmazható elemek

A döntés alapján alkalmazható elemek bevezetéséről az adott DM verzió összeállítása során a VPE és a pályahálózat-működtetők közösen határoznak. Amennyiben egy adott menetrendi évben alkalmazásra kerül döntés alapján alkalmazható elem, úgy az adott elem meghatározásának módjára vonatkozó előírások a vonatkozó DM verzióban rögzítésre kerülnek.

Döntés alapján alkalmazható elemek:

- környezetvédelmi díj, ezen belül
 - zajszennyezési díj,
 - egyéb környezeti díj,
- pályahálózat-fenntartási díj,
- eltérő nyomtáv miatti díj,
- beruházási díj.

Jelen DM verzió hatálya alatt döntés alapján alkalmazható elem nem kerül alkalmazásra.

2.1.4. Fizetendő összeg

Az adott menetrendi évben alkalmazott elemek alapján, a közlekedés során igénybe vett infrastruktúra és szolgáltatások, valamint azok paramétereinek figyelembe vételével kerül megállapításra a fizetendő összeg.

A fizetendő összeget növelő tételek az alábbiak lehetnek:

- alapszolgáltatás díja,
- járulékos szolgáltatás hozzáférés jellegű díja,
- járulékos szolgáltatás közreműködés jellegű díja,
- kiegészítő szolgáltatás díja,
- mellékszolgáltatás díja,
- ETCS díj,
- felár,
- túlterheltségi díj,
- környezetvédelmi díj,
- pályahálózat-fenntartási díj,
- eltérő nyomtáv miatti díj,
- beruházási díj.

A fizetendő összeget csökkentő tételek az alábbiak lehetnek:

- ETCS díj,
- állami szerepvállalás,
- általános kedvezmény,
- egyedi kedvezmény,
- kiegyenlítő juttatás,
- környezetvédelmi díj.

A transzparens díjalkotás érdekében a DD-ben az adott menetrendi évre vonatkozó összes elem értékét önállóan is meg kell jeleníteni.

A fizetendő összegek alapvető összetevőit az alábbi táblázat szemlélteti.

A fizetendő összeg összetevői az egyes szolgáltatások esetében	Hozzáférés jellegű rész díja	Közreműködés jellegű rész díja	Felár
Alapszolgáltatások	X		X
Összetett járulékos szolgáltatások	X	X	X
Közreműködés jellegű járulékos szolgáltatások		X	
Kiegészítő szolgáltatások		X	
Mellékszolgáltatások		X	

2.2 A díjképzési rendszer kialakításának logikai lépései

A díjképzési rendszer alapja az érintett pályahálózat-működtetők által nyújtott alap-, járulékos-, kiegészítő-, illetve mellékszolgáltatások egyértelmű meghatározása. Az egyes szolgáltatások leírása a Vtv. 2. számú mellékletében rögzített előírásokkal összhangban, azok pontosításával történik.

- A pályahálózat-működtetők által nyújtott szolgáltatásokhoz illeszkedően, azok műszaki tartalmának, illetve az igénybevétel jellemzőinek megfelelően kerül meghatározásra a hálózat-hozzáférési díjak struktúrája, azaz, hogy az egyes szolgáltatások igénybevétele után milyen - elnevezésében és mértékegységében rögzített - összeg megfizetése szükséges.
- A díjképzési rendszer kialakításának következő lépése a pályahálózat-működtetők által nyújtott egyes szolgáltatásokhoz kapcsolódó indokolt költségek és ráfordítások (valamint a csökkentő tételként figyelembe vételre kerülő bevételek) körének rögzítése a kapcsolódó adatforrások megjelenítésével.

Elkülönítetten kell megjeleníteni a díjképzési rendszer elemeinek meghatározása során figyelembe veendő, illetve a díjképzési rendszer elemeiben nem megjeleníthető tételeket.

- A konkrét díjtételek számítási módszertanának rögzítése a díjstruktúra, továbbá az egyes szolgáltatásokhoz kötődő hálózat-hozzáférési díjakban figyelembe veendő költségek körének, illetve az egyes szolgáltatások várhatóan igénybe vett teljesítményeinek meghatározása alapján történik.

A hálózat-hozzáférési díjak hazai rendszerének egységesítése érdekében a DM tárgyi hatálya alá tartozó pályahálózat-működtetőkre vonatkozóan

- a pályahálózat-működtető által nyújtott szolgáltatások tartalma,
- a hálózat-hozzáférési díjak struktúrája,
- az egyes szolgáltatások díjképzéséhez figyelembe veendő költségek alapvető köre,
- a több szolgáltatás között felosztandó költségek felosztásának logikája,
- a konkrét hálózat-hozzáférési díjak megállapításának módszertana, illetve
- a kedvezmények és felárak meghatározásának módszertana.

egy közös dokumentumban, a jelen DM-ben kerül rögzítésre.

Az egyes pályahálózat-működtetők közötti - például a nyilvántartási rendszerek eltéréséből eredő - különbségek kezelése az egyes pályahálózat-működtetőkre vonatkozó önálló mellékletekben foglalt részletező, pontosító szabályokkal történik.

A DM kialakítása során megvizsgálásra kerülnek az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes államokban alkalmazott gyakorlatok. Az európai országok díjképzési gyakorlatának főbb jellemzőit a 1. számú melléklet foglalja össze.

2.3 A díjképzési rendszer felülvizsgálata és módosítása

2.3.1. A díjképzési rendszer módosításának általános szabályai

A díjképzési rendszert - és annak részeként a DM-et - a VPE jogosult módosítani. E tevékenység keretében a VPE folyamatosan nyomon követi a díjképzési rendszer gyakorlati működését, az ennek során megjelenő tapasztalatokat. Az ehhez szükséges adatokat - a VPE kérésére, a díjképzési rendelet 16. §-ában rögzített szabályok szerint - a pályahálózat-működtetők a VPE részére megküldik.

Amennyiben szükségessé válik a díjképzési rendszer elemeinek módosítása, az újrakalkulált elemek csak abban az esetben vezethetők be, ha azok megfelelnek a Vtv. 67/B. §-ában¹² foglaltaknak. A jogszabályi megfelelést a VPE bírálja el, melynek során a hozzáférésre jogosultak, valamint a pályahálózat-működtetők tárgyban tett nyilatkozatai figyelembe vehetők.

2.3.2. A díjképzési rendszer kötelező módosítása

A VPE a díjképzési rendszer módosítását köteles elvégezni, ha arra a díjképzési rendelet 16. §-ának való megfelelés érdekében, illetve annak következtében van szükség. A 16. § (1) bekezdés szerinti jelentős mértéket a VPE

- a pályahálózat-működtetőnek nyújtott állami szerepvállalás mértéke változásának tekintetében 10%-ban,
- a pályahálózat-működtető által működtetett nyílt hozzáférésű vasúti pályahálózat méretének változása tekintetében pedig 5%-ban

állapítja meg.

Az állami támogatás mértéke tekintetében jelentős mértéknek minősül az az eset is, amennyiben az állami támogatás mértéke 0 Ft-ról bármilyen összegre változik.

¹² „67/B. §- (1) A pályahálózat-működtető biztosítja, hogy
a) a 67/A. § (1) bekezdésében meghatározott díjképzési rendszer - a 67/G. § (2) bekezdésében meghatározott díjmódosítás kivételével - a vasúti pályahálózat egészére vonatkozóan azonos elveken alapuljon,
b) a díjképzési rendszer alkalmazása egyenértékű és hátrányos megkülönböztetéstől mentes díjakat eredményezzen a hasonló vasúti szolgáltatási piacon azonos jellegű vasúti szolgáltatásokat nyújtó vállalkozó vasúti társaságok számára,
c) a fizetett vagy elszámolt hálózat-hozzáférési díjak megfeleljenek az adott menetrendi évre vonatkozó hálózati üzletszabályzatban közzétett díjképzési rendszer szabályainak.
(2) A 67/C. § (1) és (2) bekezdésében, valamint a 67/E. §-ban és 67/G. §-ban meghatározott kivételekkel a 2. melléklet 1. pontjában meghatározott szolgáltatásért, valamint a 2. melléklet 2. pontja szerinti, a kiszolgáló létesítményekhez való hozzáférést biztosító pályahálózat használatáért fizetendő díjak nem haladhatják meg a vonatközlekedetésből közvetlenül eredő költségeket.”

Fentiekén túlmenően a VPE köteles elvégezni a díjképzési rendszer módosítását, ha

- arra a 2.1.2. fejezetben rögzített, felmerülés esetén alkalmazható elemek alkalmazása miatt szükség van, vagy
- a pályahálózat-működtető az adott menetrendi évre vonatkozó díjképzési rendszer kialakítása során figyelembe vett szolgáltatások módosítása mellett dönt, vagy
- ha az állami szerepvállalás változása a pályahálózat-működtető nyilatkozata alapján jelentősnek minősül.

A 321/2023. Korm. rendelet 3. § a pályahálózat-működtető köteles a díjképzésbe bevont, a módosítás alapját jelentő, valamint a módosítás miatt a nyújtott szolgáltatásokhoz kapcsolódó adatokban történt változást haladéktalanul a VPE rendelkezésére bocsátani.

Több napot érintő menetvonalak esetén a szolgáltatások a kiutalás időpontjában érvényes elemek értékei alapján kerülnek elszámolásra.

2.3.3. A szolgáltatások teljes körét érintő felülvizsgálat

A felülvizsgálat alapját a pályahálózat-működtetőknek a felülvizsgálatot megelőzően a díjévre elfogadott üzleti tervében szereplő költség és teljesítményadatok képezik. A VPE ezek figyelembevételével határozza meg a díjképzési rendszer elemeit az alábbi elvek szerint:

- A díjfelülvizsgálatba bevont teljesítmény megfelel az újrakalkulált elemek hatályba lépését követő időszak valamennyi, a pályahálózat-működtető által nyújtott szolgáltatás tervezett teljesítményének.
- Az újrakalkulált elemek alapján - az érintett időszakra vonatkozó tervezett teljesítmények figyelembevételével - számított bevételeknek, a már közzétett elemek alapján az újrakalkulált elemek hatálybalépésig leköszlekedett vonatok teljesítményeiből befolyó bevételnek, valamint a figyelembe vehető állami szerepvállalásnak fedeznie kell az adott menetrendi időszakra vonatkozó adatszolgáltatásban szereplő költségeket.

Amennyiben az újrakalkulált elemek a meghirdetett elemekhez képest növekednek, úgy azok hatálybalépésétől kezdődően valamennyi, a pályahálózat-működtető által nyújtott szolgáltatás esetében alkalmazandóak. (Az elemek közzététele és hatályba lépése közötti időszakban igényelt szolgáltatásokra, amennyiben azok az elemek hatályba lépését követő időszakra vonatkoznak, a felülvizsgált elemek alkalmazandóak.) Az új elemek alkalmazása nem számít menetvonal módosításnak.

Amennyiben az újrakalkulált elemek a meghirdetett elemekhez képest csökkennek, úgy azok hatályba lépésétől kezdődően valamennyi, a pályahálózat-működtető által nyújtott szolgáltatás esetében alkalmazandóak, beleértve a korábban kiutalt menetvonalakat is. Az új elemek alkalmazása nem számít menetvonal módosításnak.

- Több napot érintő menetvonal esetén a szolgáltatások a kiutalás időpontjában érvényes elemek értékei alapján kerülnek elszámolásra.

2.3.4. A szolgáltatások egy részét érintő felülvizsgálat

Amennyiben a díjfelülvizsgálatra új szolgáltatás(ok) bevezetése miatt kerül sor, abban az esetben

- a felülvizsgálat nem érintheti a már közzétett elemeket. Ebben az esetben valamennyi, a pályahálózat-működtető által a szolgáltatáshoz megadott költség közvetlen költségként kerül figyelembe vételre az új szolgáltatás hálózat-hozzáférési díjában, a már felosztott megosztandó közvetlen költségek és a közvetett költségek, valamint az állami szerepvállalás, ha annak értéke változatlan marad, nem kerülnek újraosztásra.

Amennyiben a díjfelülvizsgálatra egy a díjképzés során figyelembe vett szolgáltatás megszüntetése miatt van szükség, akkor

- a felülvizsgálat csak abban az esetben érintheti a már közzétett elemeket, ha a szolgáltatás önálló szolgáltatásként törlésre kerül, de valamely korábban meghirdetett szolgáltatás keretében továbbra is igénybe vehető. Ebben az esetben a megszűnő szolgáltatáshoz kapcsolódó valamennyi költség a korábbi költségbesorolás megtartása mellett a beolvasztó szolgáltatás költségei közé kerül átsorolásra, így a beolvasztó szolgáltatás érintett díjképzési elemei módosulnak. A megszűnő szolgáltatásra osztott állami szerepvállalás értéke átsorolásra kerül a beolvasztó szolgáltatás állami szerepvállalás értékéhez. Amennyiben az átsorolás negatív díjat eredményezne, abban az esetben más szolgáltatás díjképzési elemében is figyelembe vehető az érintett állami szerepvállalás összege.
- Ha a díjképzés során figyelembe vett szolgáltatás úgy szűnik meg, hogy nem kerül integrálásra egy másik szolgáltatásba, úgy a szolgáltatáshoz kapcsolódóan figyelembe vett költségek átsorolásra kerülnek a díjképzésbe be nem vont költségek közé. A megszűnő szolgáltatásra osztott állami szerepvállalás értéke felosztásra kerül a többi szolgáltatás között.

2.3.5. Felülvizsgálat célzott állami támogatás esetén

Abban az esetben, ha a célzottan, az eredeti adatszolgáltatás kiegészítéseként, meghatározott célra, pótlólagosan adott állami szerepvállalás értékének változása az eredeti állami szerepvállalás összegéhez képest nem éri el a 2.3.2 pontban leírt jelentős mértéket, adatszolgáltatás bekérése nem szükséges a felülvizsgálathoz. A felülvizsgálat az eredeti adatszolgáltatás adatainak felhasználásával kerül elvégzésre, ami az érintett menetrendi időszakra vonatkozóan, visszamenőleg is bevezetésre kerülhet.

Amennyiben az állami szerepvállalás mértékének változása eléri vagy meghaladja a jelentős mértéknek minősülő nagyságrendet, akkor a célzott állami szerepvállalás

felhasználásához a felülvizsgálat időszakában elérhető aktuális költség/ráfordítás/bevétel és a kapcsolódó teljesítmény adatokat szükséges figyelembe venni, a pályahálózat-működtetők adatszolgáltatása alapján, az alábbiak szerint:

- Amennyiben az érintett menetrendi időszak még nem kezdődött meg, abban az esetben az utolsó lezárt üzleti év bázisán, az utolsó ismert üzleti terv alapján kerül a felülvizsgálat elvégzésre.
- Amennyiben az érintett menetrendi időszak közben kerül sor a felülvizsgálatra, abban az esetben az utolsó lezárt üzleti év bázisán, az adott időszak elérhető tényadataival korrigálásra kerül az utolsó ismert üzleti terv adata a felülvizsgálathoz.

Abban az esetben, ha az állami szerepvállalás olyan szolgáltatáshoz kell, hogy elszámolásra kerüljön, amely több vonaton, szegmens számára tartalmaz összevontan díjtételt, és a célzott állami szerepvállalás csak annak részhalmazára kerül megállapításra, akkor a felülvizsgálat során több díj kerül megállapításra a szolgáltatásra vonatkozóan. A megosztás az egyes részhalmazok között a szolgáltatás teljesítményének arányában történik, melyet a pályahálózat- működtető bocsát a VPE rendelkezésére.

Az állami szerepvállalás felosztásához a felülvizsgálat megkezdésekor rögzíteni szükséges, hogy a célzott állami szerepvállalás felhasználásában nem érintett vonaton, szegmensek esetében milyen eljárásrend követendő. Vagyis ezen vonaton, szegmensekhez kapcsolódóan közzétett díjtételek esetében az állami szerepvállalás figyelembe vett értéke, vagy a szolgáltatásokhoz rendelt, közzétett fizetendő összegek változatlanul hagyása az elvárt a felülvizsgálat során. Ez a rendelkezés a díjfelülvizsgálat hatálybalépéséhez is fontos információt adhat meg.

A 4.7 pontban leírt állami szerepvállalás felosztási szabályok ebben a speciális esetben nem kerülnek alkalmazásra.

3. A pályahálózat-működtetők által nyújtható szolgáltatások

A pályahálózat-működtetők által nyújtható szolgáltatások a Vtv. 2. számú mellékletében foglaltakkal összhangban kerültek megállapításra. Amennyiben egy szolgáltatást egy korábbi menetrendi időszakban már nyújtott vagy a jelen DM verzió által érintett menetrendi időszakban nyújtani fog valamely pályahálózat-működtető, akkor az adott szolgáltatáshoz kapcsolódó szolgáltatástartalom a DM-ben rögzítésre kerül. Amennyiben az adott szolgáltatást egy korábbi menetrendi időszakban még nem nyújtott, vagy a jelen DM verzió által érintett menetrendi időszakban nem fog nyújtani valamely pályahálózat-működtető, akkor az adott szolgáltatás tartalom nélkül, csak a szolgáltatás nevének megjelölésével kerül szerepeltetésre.

Jelen DM verzió által érintett menetrendi időszakban nyújtott szolgáltatásokat a 8. számú melléklet tartalmazza.

3.1. Alapszolgáltatások

A Vtv. 2. sz. mellékletének 1. pontjában foglalt szolgáltatások, amelyeket a pályahálózat-működtetők kötelesek nyújtani a kapacitásigénylők számára.

3.1.1. Menetvonal biztosítás

A szolgáltatás tartalmazza:

- az igény (beleértve az igényhez tartozó járulékos, kiegészítő- és mellékszolgáltatásokat is) elektronikus alapú fogadását,
- az igény teljesíthetőségének vizsgálatát,
- szükség szerint menetrend szerkesztését,
- az igényhez kapcsolódó szolgáltatás végrehajthatóságának vizsgálatát,
- az igény elfogadásáról és megvalósításáról való visszajelzést a kapacitásigénylő számára, valamint
- intézkedést a végrehajtás érdekében.

3.1.2. Közlekedtetés

A szolgáltatás vonatkilométer alapú és bruttótonna kilométer alapú részből áll.

A szolgáltatás tartalmazza:

- a nyílt hozzáférésű vasúti pályahálózatnak árutovábbítás, személyszállítás, illetőleg vontatás céljára a hozzáférésre jogosult részére történő rendelkezésére bocsátását,

- a nyílt hozzáférésű vasútvonalak, az átmenő fővágányok, az átmenő fővágányban fekvő kitérők, nyíltvonali elágazások, a vágánykapcsolatok, műtárgyak, valamint a jelző és biztosító berendezések használatának biztosítását,
- a vonatközlekedés lebonyolítását a forgalomirányítás személyzetének, eszközeinek és információs rendszerének biztosításával, beleértve a szolgáltatászünetelés felfüggesztése tevékenységet is,
- a vasúti járművek közlekedtetéséhez szükséges adatok kezelését és továbbítását (szükség esetén a rendkívüli küldemények továbbításához szükséges engedély kiadását, a küldemény regisztrálását, írásbeli ajánlat megküldését),
- a menetokmány és mellékleteinek kezelésével kapcsolatos pályahálózat-működtetői tevékenység végzését.

3.1.3. Felsővezetéki rendszerek használata

A szolgáltatás tartalmazza a felsővezetéki és energiaellátó rendszerekhez való hozzáférést és azok használatát vontatási villamos energia biztosítása céljából (villamos energia nélkül).

3.2. Járólékos szolgáltatások

A Vtv. 2. sz. mellékletének 2. pontjában foglalt szolgáltatások, amelyek a kiszolgáló létesítmények végrehajtási rendelete 3. cikke alapján kiszolgáló létesítményben nyújtott alapszolgáltatásnak minősülnek.

A járólékos szolgáltatásokon belül három típust különböztetünk meg:

- a kiszolgáló létesítményekhez és berendezésekhez való hozzáférést biztosító, azaz hozzáférés jellegű járólékos szolgáltatásokat,
- a kiszolgáló létesítményekhez és berendezésekhez kapcsolódó szolgáltatásokat biztosító, azaz közreműködés jellegű járólékos szolgáltatásokat, illetve
- a mindkét felsorolt típust egyszerre biztosító, összetett szolgáltatásokat.

A pályahálózat-működtető a közreműködés jellegű szolgáltatásokat az összetett szolgáltatások keretében kizárólag azokon a szolgálati helyeken nyújtja, amelyek rendelkeznek az adott szolgáltatás nyújtásához szükséges létesítménnyel, és/vagy berendezéssel.

3.2.1. Személyszállító vonatok megállási célú állomás használata - összetett szolgáltatás

A hozzáférés jellegű szolgáltatásrész tartalmazza:

- a személypályaudvarok, állomások és megállóhelyek - személyszállítás céljára igénybe vett, az alapszolgáltatásokban nem foglalt - pályahálózatához, és egyéb létesítményeihez való hozzáférés biztosítását,
- utas-kiszolgáló építményekhez és létesítményekhez, utasterekhez való hozzáférés biztosítását, valamint hozzáférést a peronok, alul- és felüljárók igénybevételéhez,
- irányváltás biztosítása,
- az állomási forgalmi tevékenység megállással és irányváltással összefüggő, a vonatindítással és vonatfogadással kapcsolatos igénybevételének biztosítását.

A közreműködés jellegű szolgáltatásrész tartalmazza:

- a személypályaudvarok, állomások és megállóhelyek - személyszállítás céljára igénybe vett, az alapszolgáltatásokban nem foglalt - pályahálózatának, és egyéb létesítményeinek használatát,
- állomási utas-tájékoztatást, utas-kiszolgálás biztosítását,
- állomás felügyeletének biztosítását (biztonsági- és járőr szolgálat, bele nem értve a járművek vonatkozásában nyújtott biztonsági szolgáltatásokat),
- utas-kiszolgáló építmények és létesítmények, utasterek, peronok, alul- és felüljárók, valamint a menetjegykiadó épületek használatát, váróterem és egyéb utasforgalmi épületek, területek igénybevételének és a kapcsolódó szolgáltatásoknak a biztosítását.

3.2.2. Személyszállító vonatok kiinduló-/végállomás használata - összetett szolgáltatás

A hozzáférés jellegű szolgáltatásrész tartalmazza:

- a személyszállító vonatok összeállításához, tolatásához és szétrendezéséhez kapcsolódó pályahálózatához, illetve a pályahálózatához tartozó berendezésekhez, jelző- és biztosító berendezésekhez való hozzáférés biztosítását,

- az állomási forgalmi tevékenység tolatással kapcsolatos igénybevételét,
- a személyszállító vonatok előfűtéséhez, előhűtéséhez, víztöltéséhez, zártrendszerű wc ürítéséhez, kocsimosáshoz szükséges telepített berendezésekhez, vasúti járművek karbantartására szolgáló létesítményekhez való hozzáférés biztosítását.

A közreműködés jellegű szolgáltatásrész tartalmazza:

- a személyszállító vonatok előfűtéséhez, előhűtéséhez, víztöltéséhez szükséges telepített berendezések biztosítását, azok használatát és a kapcsolódó szolgáltatás nyújtását (energia biztosítása nélkül).

3.2.3. Tehervonatok állomáshasználata - összetett szolgáltatás

A hozzáférés jellegű szolgáltatásrész tartalmazza:

- az állomáshoz tartozó, az alapszolgáltatásban nem foglalt vasúti pályákhoz és létesítményekhez, vonatfogadó vágányokhoz árutovábbítás céljából történő hozzáférés biztosítását (hozzáférés a vonat és a ki/besorozott járművek által igénybe vett vágányok és a hozzá tartozó műszaki berendezésekhez),
- irányváltás biztosítása,
- az állomási forgalmi tevékenység vonatindítással, vonatfogadással, irányváltással kapcsolatos, alapszolgáltatásokban nem foglalt igénybevételét (forgalomirányítás, a vonat közlekedési adatainak rögzítése),
- a rendező pályaudvarokhoz, valamint elegyrendező berendezésekhez történő hozzáférést, valamint az oda eljutást biztosító állomási mellékvágányokhoz való hozzáférés biztosítását,
- a rendezéshez szükséges forgalmi tevékenység ellátását, kivéve az üzemanyag vételező helyek használata, vasúti járműmérleg használata, valamint a járműtárolás szolgáltatásokhoz kapcsolódó forgalmi tevékenység ellátását,
- hozzáférést a nyílt hozzáférésű saját célú vasúti pályahálózathoz, rakterületekhez, rakodási célra kijelölt közforgalmú rakodóvágányokhoz, a csatlakozó és az átrakó vágányokhoz, a nyomtávok közötti átrakást biztosító létesítményekhez, a vasúti jármű karbantartására szolgáló létesítményekhez, valamint az áru fuvarozás kiszolgálásához szükséges ingatlanokhoz.

A közreműködés jellegű szolgáltatásrész tartalmazza:

- az állomás felügyeletének biztosítását (biztonsági- és járőr szolgálat, bele nem értve a járművek vonatkozásában nyújtott biztonsági szolgáltatásokat),
- az árufuvarozás kiszolgálásához szükséges ingatlanok használatának biztosítását és a kapcsolódó szolgáltatások nyújtását.

3.2.4. Járműtárolás - összetett szolgáltatás

A hozzáférés jellegű szolgáltatásrész tartalmazza:

- Az eljutást biztosító mellékvágányokhoz való hozzáférés biztosítását és
- a kapcsolódó forgalmi tevékenység biztosítását.

A közreműködés jellegű szolgáltatásrész tartalmazza:

- a vasúti járművek 24 órát meghaladó tárolását,
- a járműtárolásra szolgáló vágányok használatát,

3.2.5. Vasúti járműmérleg használata - összetett szolgáltatás

A hozzáférés jellegű szolgáltatásrész tartalmazza:

- a vasúti járműmérleghez való eljutást biztosító vágányokhoz való hozzáférés biztosítását,
- a hozzáféréshez szükséges forgalmi tevékenység biztosítását.

A közreműködés jellegű szolgáltatásrész tartalmazza:

- a vasúti járműmérleghez való eljutást biztosító vágányok használatának biztosítását,
- üzemképes vasúti járműmérleg biztosítását,
- mérlegházba való bejutás biztosítását,
- a vasúti jármű tömegének a kapacitásigénylő által történő megállapítása melletti felügyeletet.

3.2.6. Üzemanyag vételező helyek használata - összetett szolgáltatás

A hozzáférés jellegű szolgáltatásrész tartalmazza:

- az üzemanyag vételező helyekhez való eljutást biztosító vágányokhoz való hozzáférés biztosítását,
- a hozzáféréshez szükséges forgalmi tevékenység biztosítását.

A közreműködés jellegű szolgáltatásrész tartalmazza:

- az üzemanyag vételező helyekhez való eljutást biztosító vágányok használatát,
- az üzemanyag-vételező helyekhez kapcsolódó ingatlanok és berendezések használatának biztosítását és a kapcsolódó szolgáltatás nyújtását (üzemanyag nélkül).

3.2.7. Tolatószemélyzet biztosítása - közreműködés jellegű szolgáltatás

A szolgáltatás tartalmazza a tolatószemélyzet biztosítását tolatási tevékenységhez.

3.2.8. Tolatószemélyzet rendelkezésre állása - közreműködés jellegű szolgáltatás

A szolgáltatás tartalmazza a tolatószemélyzet rendelkezésre állását tolatási tevékenységhez.

3.2.9. Vontatójármű biztosítása - közreműködés jellegű szolgáltatás

A szolgáltatás tartalmazza a vontatójármű és a vontatójárművet kezelő mozdonyoszemélyzet biztosítását tolatási tevékenységhez.

3.2.10. Vontatójármű rendelkezésre állása - közreműködés jellegű szolgáltatás

A szolgáltatás tartalmazza a vontatójármű és a vontatójárművet kezelő mozdonyoszemélyzet rendelkezésre állását tolatási tevékenységhez.

3.2.11. Vontatási felhasználású üzemanyag biztosítása - közreműködés jellegű szolgáltatás

A szolgáltatás tartalmazza a vontatási felhasználású üzemanyag biztosítását.

3.2.12. Vízutöltéshez használt víz biztosítása - közreműködés jellegű szolgáltatás

A szolgáltatás tartalmazza a vízutöltéshez, vízvételéhez felhasznált víz biztosítását.

3.2.13. Vonatfelvétel - közreműködés jellegű szolgáltatás

A szolgáltatás tartalmazza az induló vonathoz a vonatbeparkoló kimutatás (VTK) elkészítéséhez szükséges adatok felvételét, az adatoknak a pályahálózat-működtető információs rendszerébe való átadását rögzítés céljából, féksúly-számítás elvégzését, valamint a zárjelző tárcsa kezelését.

3.2.14. Vonat előkészítés - közreműködés jellegű szolgáltatás

A szolgáltatás tartalmazza az induló vonathoz a vonatbeparkoló kimutatás (VTK) elkészítéséhez szükséges adatok felvételét, az adatoknak a pályahálózat-működtető információs rendszerébe való átadását rögzítés céljából, féksúly-számítás elvégzését, a zárjelző tárcsa kezelését, valamint igény esetén a vasúti kocsikra bárcák elhelyezését, kocsiárok ellenőrzését, kocsiárk-hiány illetve sérülés esetén pótlását.

3.2.15. Személyzet biztosítása mérlegeléshez - közreműködés jellegű szolgáltatás

A szolgáltatás tartalmazza a vasúti járművek mérlegelésének elvégzését.

3.2.16. Tengelyátszerelés - közreműködés jellegű szolgáltatás

A szolgáltatás tartalmazza

- a járművek különböző nyomtávolságú forgóvázainak átcserélését (a forgóváznak vagy a széles nyomtávra történő átszerelését, vagy a normál nyomtávra széles nyomtávra történő visszacszerelését) és a
- járművek áttengelyezés utáni műszaki vizsgálatát, azaz a normál nyomtávolságra áttengelyezett széles nyomtávolságú vasúti teherkocsik, valamint a széles nyomtávolságra visszaszerelt vasúti teherkocsik E.12. számú Műszaki Kocsiszolgálati Utasítás szerinti műszaki vizsgálatot.

3.2.17. Forgóváz használat - közreműködés jellegű szolgáltatás

A szolgáltatás tartalmazza a forgóváz igénybevételét.

3.2.18. Karbantartó létesítmények használata

3.2.19. Vasúti tevékenységhez kapcsolódó belvízi kikötői berendezések használata

3.2.20. Segélynyújtó berendezések használata

3.3. Kiegészítő szolgáltatások

A Vtv. 2. sz. mellékletének 3. pontjában foglalt szolgáltatások.

3.3.1. Vontatási villamos energia biztosítása

A szolgáltatás tartalmazza a vontatási villamos energia magánvezetéken keresztül történő továbbadását.

3.3.2. Nem vontatási célú (előfűtés, előhűtés) villamos energia biztosítása

A szolgáltatás tartalmazza a nem vontatási célra felhasznált villamos energia (előfűtés, előhűtés) magánvezetéken keresztül történő továbbadását.

3.3.3. Nem vontatási célú (előfűtés, előhűtés) üzemanyag biztosítása

A szolgáltatás tartalmazza a nem vontatási felhasználású üzemanyag biztosítását.

3.3.4. Egyedi szerződések veszélyes anyagok szállításának felügyeletére

3.3.5. Egyedi szerződések különleges szerelvények közlekedtetéséhez nyújtott segítségre

3.4. Mellékszolgáltatások

A Vtv. 2. sz. mellékletének 4. pontjában foglalt szolgáltatások.

3.4.1. Vasúti jármű műszaki vizsgálata

A szolgáltatás tartalmazza a vasúti járművek műszaki vizsgálatát az E.12. számú Műszaki Kocsiszolgálati Utasítás szerint.

3.4.2. Menetjegykiadás és számadópénztári tevékenység

A szolgáltatás tartalmazza a pályavasúti személyzet által végzett:

- vasúti menetjegyek, valamint a kapacitásigénylő Személyszállítási Üzletszabályzatában és annak mellékleteiben, utasításaiban, rendelkezéseiben meghatározott egyéb értékcikkek (továbbiakban együttesen: Menetjegyek) értékesítését, ezzel összefüggő információ nyújtását,
- menetjegyek visszatérítését,
- a vasúti menetjegy értékesítéssel összefüggő panaszok, bejelentések, kárigények kezelését, ezzel összefüggő információ nyújtását,
- el- és leszámolást a pénztári bevételekkel,
- az értékesítési tevékenység során eladott menetjegyekkel és a kapacitásigénylő javára beszedett bevételekkel, kiadásokkal kapcsolatos pénztári tevékenységet,
- a fentiekkel összefüggő egyéb feladatokat.

3.4.3. Hozzáférés a távközlési hálózatokhoz

3.4.4. Kiegészítő információk szolgáltatása

3.4.5. Egyedi karbantartó létesítményekben végzett jelentős karbantartási munkák

3.5. HÜSZ-ben meghirdetett jelzésköteles tevékenységek

A szolgáltatásokhoz díjképzési tevékenység nem kapcsolódik, de a HÜSZ alapján a kapacitásigénylő köteles megrendelni.

3.5.1. Közforgalmú rakodóvágányok igénybevétele

A közforgalmú rakodóvágányokhoz és a hozzájuk tartozó rakodóterülethez történő hozzáférési igény jelzése.

3.5.2. Saját tolatás jelzése

Pályavasúti tolatószemélyzet és/vagy pályavasút által biztosított vontatójármű igénybevétele nélkül végzett tolatás.

3.5.3. Szolgálataszünetelés

Annak jelzése, hogy a kapacitásigénylő a HÜSZ-ben meghirdetett szolgálati helyeken és időktől eltérő helyen és időben is igénybe kívánja venni a pályahálózat-kapacitást.

4. A pályahálózat-működtetők által nyújtott szolgáltatások díjszámításába bevonható tételei és a kapcsolódó kalkulációs szabályok

4.1. A bevételek, költségek és ráfordítások elkülönítése

A jelen DM-ben rögzített díjképzési elemek megállapításához egyértelműen el kell különíteni a nyílt hozzáférésű és a nem nyílt hozzáférésű hálózatokhoz kapcsolódó bevételeket, költségeket és ráfordításokat (továbbiakban: tételek).

Ezt az elkülönítést a jelen DM által érintett pályahálózat-működtetőknek kell elvégezniük

- a nyílt hozzáférésű, illetve a nem nyílt hozzáférésű hálózatokhoz egyértelműen hozzárendelhető tételek vonatkozásában értelemszerűen,
- a nyílt hozzáférésű, illetve a nem nyílt hozzáférésű hálózatokhoz nem egyértelműen hozzárendelhető tételek vonatkozásában pedig egyértelmű és ellenőrizhető adatforrásokból származó naturáliák alapján.

4.2. A díjszámításba bevonható tételek csoportosítása

Az alapszolgáltatások, és a járulékos szolgáltatások közül a hozzáférés jellegű járulékos szolgáltatások, illetve az összetett járulékos szolgáltatások hozzáférés jellegű szolgáltatásrészeinek díjszámításába bevonható tételek az alábbi csoportosításban kerülnek meghatározásra:

Szolgáltatás költség összetétele		Változó költség	Állandó költség
Közvetlen költségek	Egy szolgáltatáshoz kapcsolódó	K1	K3
	Több szolgáltatáshoz kapcsolódó	K2	K4
Közvetett költségek	Irányítási költségek	-	K5

- K1 - közvetlen költségek (változó költségrész): az egyes szolgáltatásokhoz egyértelműen és közvetlenül hozzárendelendő tételek közül azok, amelyek a vonatkozlekedtetésből, illetve a szolgáltatások igénybevételeből közvetlenül eredeztethetőek,

- K2 - megosztandó közvetlen költségek (változó költségrész): a szolgáltatások nyújtásához közvetlenül köthető, de a pályahálózat-működtető több szolgáltatása együttes érdekében felmerülő, ezért közöttük naturália alapján megosztandó tételek közül azok, amelyek a vonatközeledtetésből, illetve a szolgáltatások igénybevételeből közvetlenül eredeztethetőek,
- K3 - közvetlen költségek (állandó költségrész): az egyes szolgáltatásokhoz egyértelműen és közvetlenül hozzárendelendő tételek közül azok, amelyek a vonatközeledtetésből, illetve a szolgáltatások igénybevételeből közvetlenül nem eredeztethetőek,
- K4 - megosztandó közvetlen költségek (állandó költségrész): a szolgáltatások nyújtásához közvetlenül köthető, de a pályahálózat-működtető több szolgáltatása együttes érdekében felmerülő, ezért közöttük naturália alapján megosztandó tételek közül azok, amelyek a vonatközeledtetésből, illetve a szolgáltatások igénybevételeből közvetlenül nem eredeztethetőek,
- K5 - közvetett költségek: a pályahálózat-működtetőnél felmerülő, az összes szolgáltatás között megosztandó (közvetett) tételek.

A járulékos szolgáltatások közül a közreműködés jellegű szolgáltatások, az összetett szolgáltatások közreműködés jellegű szolgáltatásrészeinek, valamint a kiegészítő- és a mellékszolgáltatások díjszámításába bevonható tételek az alábbi csoportosításban kerülnek meghatározásra:

- közvetlen költségek - az egyes szolgáltatásokhoz egyértelműen és közvetlenül hozzárendelendő tételek,
- megosztandó közvetlen költségek - a szolgáltatások nyújtásához közvetlenül köthető, de a pályahálózat-működtető több szolgáltatása együttes érdekében felmerülő, ezért közöttük naturália alapján megosztandó tételek,
- közvetett költségek - a pályahálózat-működtetőnél felmerülő, az összes szolgáltatás között megosztandó (közvetett) tételek.

A nyújtott szolgáltatások körének eltérései, a szervezeti felépítések eltérései, illetve a nyilvántartási rendszerek különbözősége miatt az egyes pályahálózat-működtetők által a szolgáltatásokhoz kapcsolódó költségek gyűjtésének részletes szabályai egyedileg kerülnek meghatározásra. Az ezeket leíró - a DD elkészítése során alkalmazandó, illetve a későbbi ellenőrizhetőséget biztosító - módszertant, illetve az egyes szolgáltatásokhoz tartozó tételeket a MÁV esetében a 2. számú, GYSEV esetében a 3. számú mellékletek rögzítik. A pályahálózat-működtetők nyilvántartási rendszereinek fejlesztése, módosítása esetén ezek a mellékletek felülvizsgálandók, szükség esetén pedig - az 1.1.1 pontban leírt verziókezelés figyelembevételével - módosítandók.

A pályahálózat-működtetők szervezete között meglévő különbségek következtében előfordulhat, hogy egyes tételek az egyik pályahálózat-működtetőnél egy adott szolgáltatáshoz közvetlenül hozzárendelhetőek, másik pályahálózat-működtetőnél pedig több szolgáltatás között - naturáliák alapján - megosztásra kerülnek.

4.3. Az indokolt költségek meghatározása

A VPE a pályahálózat-működtetőktől kapott adatok, valamint a várható állami szerepvállalás értéke alapján határozza meg a hálózat-hozzáférési díjak konkrét értékeit.

Az indokolt költségek meghatározása során a pályahálózat-működtető figyelembe veszi

- a legutolsó lezárt üzleti év, illetve az azt megelőző időszakok tényadatai közötti összefüggéseket, az azok alapján megállapítható tendenciákat,
- a díjévre vonatkozóan elfogadott üzleti terv adatait,
- a piacon is beszerezhető termékek és szolgáltatások vonatkozásában a piaci összehasonlító árakat,
- egyéb hazai és külföldi benchmark adatokat, információkat.

A díjképzési rendelet 19.§ b) bekezdése alapján a hálózat-hozzáférési díjak meghatározásához felhasznált költségek és ráfordítások indokolt költségek körébe tartozásának ellenőrzése a vasúti igazgatási szerv feladata.

A díjképzési rendelet 16.§. (4) bekezdése alapján indokolt költségként/bevételeként vehető figyelembe - egy adott díjév hálózat-hozzáférési díjai alapján fizetett bevételek és a díjévre vonatkozó kalkuláció költségeinek összehasonlítása alapján - az a 0-tól eltérő érték, amellyel a díjév hálózat-hozzáférési díjai alapján fizetett bevételek és a hálózat-hozzáférési díjak kalkulációjában figyelembe vett adatok eltérnek egymástól. A figyelembe vehető értékek és az ehhez kapcsolódó megosztási szabályok az adott menetrendi évre vonatkozó DD-ben kerülnek rögzítésre.

4.4. A díjszámítás során figyelembe nem vehető tételek

A díjszámítás során az alábbiakban felsorolt tételek nem vehetők figyelembe:

- a szolgáltatásokhoz kapcsolódóan felmerülő, de a díjakban meg nem jeleníthető tételek,
- a szolgáltatásokhoz kapcsolódó, de a díjszámításba be nem vonható tételek
- a Vtv. 2. számú melléklet I-IV. pontjaiban szerepeltetett szolgáltatásokon kívüli tevékenységekhez kapcsolódó tételek, valamint
- minden olyan tétel, amit a vasúti igazgatási szerv díjképzésbe be nem vonható költségnek minősít.

4.5. A bázisidőszak és a díjév közötti időszak hatásának figyelembevétele a költség-meghatározás során

A díjképzési rendelet 3. §-ában rögzítettekkel összhangban a díjszámítás során figyelembe vehető tételek meghatározása az utolsó lezárt üzleti év alapján (azaz a bázisidőszaki adatok alapján) történik meg. A díjak meghirdetésére vonatkozó rendelkezések alapján a bázisidőszak és a díjév között azonban mintegy három év telik el¹³, így a figyelembe vehető tételek esetén szükséges a díjévre vonatkozó várható értékek meghatározása.

4.5.1 Üzleti terv alapján

A díjévre vonatkozó várható értékek meghatározása a Vtv. 28.§ (1) bekezdése alapján megkötött pályaműködtetési szerződésben szereplő üzleti tervben rögzített értékek alapján történik.

Amennyiben a pályaműködtetési szerződés nem áll rendelkezésre, nem tartalmaz a díjévre vonatkozóan üzleti tervet, vagy a pályaműködtetési szerződésben rögzített üzleti terv a Vtv. 12. §-ban rögzítetteknek megfelelően felülvizsgálatra és elfogadásra kerül, akkor a díjszámítás alapja a pályahálózat-működtető legutolsó elfogadott üzleti terve.

Amennyiben a pályaműködtetési szerződésben lévő üzleti terv, vagy a pályahálózat-működtető elfogadott üzleti terve a díjszámítás alapja, úgy az ezek alapján megállapított tételeket a pályahálózat-működtető további korrekciókkal nem módosíthatja.

4.5.2 Bázisidőszak korrekciója

Amennyiben az egyes szolgáltatásokhoz kapcsolódó, díjszámításba bevonható tételek meghatározásának alapját a bázisidőszak tényadatai képezik, a bázisidőszak és a díjév közötti (részben tényadatokon alapuló, részben tervezhető) árszínvonal-változás figyelembe vételre kerül az alábbiak szerint. Ez a módszertan csak a pályahálózat-működtető külön kérelmére alkalmazható, amely kérelemben nyilatkozni kell arra vonatkozóan, hogy a pályahálózat-működtető miért nem az üzleti terv alkalmazását kéri.

Alapszabályként az egyes tételekhez kapcsolódóan figyelembe vehető árszínvonal változás mértéke:

- a bázisidőszaktól a díjmeghatározás előtti hónapot megelőző negyedév végéig¹⁴ terjedő időszakra a KSH által közölt fogyasztói árindex,
- a díjmeghatározás előtti hónapot megelőző negyedév végétől a díjévig terjedő időszakra az MNB által előrejelzett fogyasztói árindex.

A személyi jellegű ráfordításokhoz figyelembe vehető árszínvonal változás mértéke:

¹³ A T menetrendi évben érvényes díjakat T-2 év végén meg kell hirdetni, azaz legutolsó lezárt évként a T-3 év tekinthető.

¹⁴ Decemberi díjszámítás esetén a 3. negyedév végéig.

- a bázisidőszakot követő évre (a díjszámítás évére) a kollektív szerződésben rögzített, ennek hiányában pedig az OÉT által jóváhagyott bérnövekedési mérték,
- a bázisidőszakot követő évtől (a díjszámítás évétől) a díjévig terjedő időszakra az MNB által előrejelzett nemzetgazdasági bruttó kereset-növekedési mérték.

Nem vehető figyelembe árszínvonal változás:

- az értékcsökkenési leírási költségekhez és értékvesztéshez,
- a pénzügyi műveletek bevételeihez és ráfordításaihoz,
- a céltartalékokhoz.

Előzőeken túlmenően a díjképzés során a bázisidőszak tényadatait érintő alábbi módosítások vehetők figyelembe:

- az adó- és járulérendszernek a díjszámítást megelőző hónapig jogszabályban rögzített változásai;
- az értékcsökkenési leírások és értékvesztések meghatározása során a díjszámítás előtti hónapot megelőző negyedév végéig aktivált beruházások, selejtezések, kivezetések;
- az állami szerepvállalás tekintetében a tényadatok helyett a díjévre - az állam és a pályahálózat-működtető közötti szerződés, annak hiányában pedig a közlekedésért felelős miniszter közlése alapján - tervezett érték.

4.6. A díjszámításba bevonható tételek megosztási szabályai

4.6.1. Több szolgáltatást érintő közvetlen tételek megosztása

A több szolgáltatáshoz rendelt közvetlen tételek megosztása minden, a jelen DM által érintett pályahálózat-működtető vonatkozásában egységes elvek szerint kell, hogy történjen.

Ennek megfelelően a több szolgáltatáshoz rendelhető közvetlen tételek megosztása egyértelmű és ellenőrizhető adatforrásokból származó, nyilvántartott - lehetőség szerint a számlázás alapját képező - tény naturáliák, díjévre tervezett mértéke alapján kell, hogy történjen. A tervezést a bázisidőszaki tényadatok, a hozzáférésre jogosultaktól gyűjtött információk, illetve a várható tendenciák alapján kell elvégezni.

Amennyiben e tételeket különböző naturáliákkal jellemezhető szolgáltatások között kell felosztani, úgy a felosztás vetítési alapjaként egy ún. vetítési egyenértékest kell definiálni és a mért naturáliák ezen egyenértékesre történő átváltásának paramétereit az elmúlt időszakok technológiai tapasztalati jellemzői alapján kell meghatározni.

A megosztandó közvetlen tételek megosztására vonatkozó részletes szabályrendszer a DM által érintett pályahálózat-működtetők szolgáltatási körének, költségszerkezetének és nyilvántartási rendszereinek eltérései miatt társaság-

specifikusan kerül rögzítésre. Ezen - a DD elkészítése során alkalmazandó - részletes módszertani szabályokat (beleértve az egyes naturáliák és a vetítési egyenértékes közötti átváltási arányok meghatározását) a 2. és 3. számú mellékletek tartalmazzák.

Az operatív irányításhoz kapcsolódó tételek az általa irányított tevékenységek között kerülnek felosztásra az egyes tevékenységi kódokhoz kapcsolódó munkaórak arányában.

4.6.2. A díjszámításba bevonható közvetett tételek megosztása

A pályahálózat-működtetőnél megjelenő közvetett tételek pályahálózat-működtető által nyújtott szolgáltatásokra - a közlekedtetés tekintetében pedig azon belül is a bruttótonnakm- és a vonatkm-alapú részre - történő felosztása - megfelelő vetítési alapként alkalmazható naturália hiányában - az egyes szolgáltatások közvetlen és megosztandó közvetlen tételei összegének arányában történik.

Amennyiben a pályahálózat-működtető a DM-ben megjelenített szolgáltatásokon kívül egyéb szolgáltatásokat is nyújt (egyéb tevékenységet is ellát), úgy a 4. mellékletben szerepeltetett közvetett tételeket először e szolgáltatások és tevékenységek, illetve a DM-ben szerepeltetett szolgáltatások között kell - a közvetlen költségek arányában - megosztani, majd második lépésben a DM-ben szerepeltetett szolgáltatásokra jutó rész bontandó tovább az egyes szolgáltatásokra.

Az összes szolgáltatás között felosztandó közvetett tételek négy csoportba oszthatók:

- a pályahálózat-működtető központi (általános) illetve, irányítási tételei;
- integrált vasúti társaságok esetében külön is meghatározhatóak az integrált vasúti társaság egyéb szervezeteitől igénybe vett szolgáltatásokhoz kapcsolódó belső tételek (nem tartoznak ebbe a körbe az egy adott szolgáltatás érdekében igénybe vett társüzemi szolgáltatások költségei, melyek a konkrét szolgáltatáshoz tartozó tételek között számolandók el);
- az integrált vasúti társaság irányításához kapcsolódó központi, irányítási tételek pályahálózat-működtetői tevékenységre osztott része;
- egyéb közvetett költségek.

Ezen tételek a 4. számú mellékletben kerülnek bemutatásra.

A pályahálózat-működtető által nyújtott szolgáltatások közül

- a vontatási villamos energia biztosítása,
- a nem vontatási célú (előfűtés, előhűtés) villamos energia biztosítása,
- a vontatási felhasználású üzemanyag biztosítása,
- a nem vontatási célú (előfűtés, előhűtés) üzemanyag biztosítása és
- a víztöltéshez használt víz biztosítása

szolgáltatások díjelemére közvetett tétel nem osztható.

4.6.3. A díjszámításba bevonható tételek pályaszakaszra történő megbontása

A díjképzési rendelet 17. § (2) bekezdés c) pontjában¹⁵ foglalt rendelkezésnek történő megfelelés érdekében az alapszolgáltatásokhoz, illetve a villamos felsővezetékhez való hozzáféréshez kapcsolódó tételek pályaszakasz szinten is megbontandók.

Az egyértelmű megbonthatóság érdekében az e szolgáltatásokhoz tartozó közvetlen tételeket - ahol észszerűen elvárható - (statisztikai) pályaszakaszokhoz rendeltetni kell nyilvántartani.

4.6.4 A bázisidőszakhoz képest a díjévben újonnan nyújtott, illetve megszüntetett szolgáltatásokhoz kapcsolódó speciális szabályok

A bázisidőszakban nem nyújtott (költségvonzattal nem járó), de a díjévben meghirdetésre kerülő szolgáltatáshoz tartozó tételek számításához az adott szolgáltatás nyújtásához kapcsolódóan felmerülő tételek tervezett értéke vehető figyelembe.

A bázisidőszakban nyújtott, de a díjévben már nem meghirdetendő szolgáltatáshoz közvetlenül hozzárendelendő tételeket, illetve a szolgáltatás igénybevételének tervezett volumenét a számításokban nem lehet szerepeltetni.

4.6.5 A díjképzési rendelet 16.§ (4) bekezdése szerinti költségeltérés értékének megállapítása

4.6.5.1 Az utókalkuláció jogszabályból eredő feladatai

A díjképzési rendelet 16.§ (4) bekezdése¹⁶ alapján, annak érdekében, hogy a pályahálózat-működtetőnek a HÜSZ hatálya alá tartozó szolgáltatásokhoz kapcsolódóan az összes indokolt költsége megtérülésre kerülhessen, az egyes szolgáltatásokhoz kapcsolódóan a pályahálózat-működtetőnek a kapacitásigénylők által a díjév díjképzési rendszer elemei alapján fizetett vagy elszámolt bevétel adatok összehasonlításra kerülnek az adott lezárt üzleti évhez kapcsolódó díjév díjképzési rendszer elemeinek megállapításakor figyelembe vett, tervezett, szolgáltatásokhoz kapcsolódó költség adatainak értékével.

¹⁵Díjképzési rendelet 17.§(2): A DM „c) rendelkezik a szolgáltatások indokolt költségeinek a vasúti pályahálózat olyan legkisebb egységeire történő felosztásáról, amely lehetővé teszi, hogy a vasúti pályahálózat bármely szakaszának nyílt hozzáférésűvé minősítése vagy az alóli mentesítése esetén is a nyílt hozzáférésű és a nem nyílt hozzáférésű vasúti pályahálózaton nyújtott szolgáltatások költségei és ráfordításai külön-külön megállapíthatók legyenek,”

¹⁶ „(4) Amennyiben az üzleti év lezárását követően a pályahálózat-működtető kapacitásigénylők által a díjképzési rendszer elemei alapján fizetett, vagy elszámolt bevételéről megállapítható, hogy az a DM-ben meghatározott mértékben eltér a díjképzési rendszer elemeinek megállapításakor figyelembe vett költségektől, a költségeltérés a következő díjkalkulációhoz kapcsolódó adatszolgáltatás indokolt költségeiben a DM-ben leírt szabályok szerint érvényesíthető.”

A szolgáltatásokhoz kapcsolódó egyedi értékek összesítését követően megállapításra kerül, hogy az összértékek mennyiben térnek el egymástól. Amennyiben a két érték legalább 10 %-kal eltér egymástól, abban az esetben a különbséget érvényesítéséről a pályahálózat-működtető köteles nyilatkozni a pályaműködtetési szerződéssel összhangban, a következő díjkalkulációhoz kapcsolódó adatszolgáltatás indokolt költségeiben. Amennyiben a lezárt üzleti év ténylegesen elszámolt, a kapacitás-igénylők által a díjképzési rendszer elemei alapján fizetett, vagy elszámolt összes bevétel a magasabb érték, akkor negatív előjellel, költségcsökkentő tételként, ha pedig a vizsgált díjévre tervezett összes költség a magasabb, akkor pozitív előjellel, költségnövelő tételként.

Amennyiben a pályahálózat-működtetői szerződésnek a lezárt üzleti évhez kapcsolódó éves elszámolási záradéka tartalmaz a költségeltérésre vonatkozóan számszerűsített értéket, abban az esetben azt kell figyelembe venni az elszámolásnál.

A kalkulációhoz szükséges adatokat a pályahálózat-működtető az adatszolgáltatás részeként bocsátja a VPE rendelkezésére. A költségeltérés rendezésére irányuló nyilatkozat megtétele a pályahálózat-működtető felelőssége, azt legkésőbb a díjképzési rendelet 19.§-a szerinti DD elkészítésére vonatkozóan megadott adatszolgáltatási határidőt követő 30 naptári napon belül szükséges eljuttatnia a VPE számára.

4.6.5.2 Az utókalkuláció folyamata és kapcsolódó egyéb feladatok

Adatszolgáltatás

A pályahálózat-működtetők a DD elkészítéséhez adott adatszolgáltatás során, a megküldött adatszolgáltatási tábla vonatkozó munkalapján töltik fel az utókalkulációhoz kapcsolódó értékeket. Az adatszolgáltatás a pályahálózat-működtető részéről a szolgáltatásokhoz kapcsolódó bevétel megadásával történik.

Adatok vizsgálata

Az adatok vizsgálatához számítások készülnek, az utókalkuláció évéhez kapcsolódó teljesítmény és fizetendő összeg adatok felhasználásával. A számításokkal megállapításra kerül az érintett évhez kapcsolódó adatok alapján a valamennyi szolgáltatásra vonatkozó összes költségalapú fizetendő összeg és a ténylegesen fizetendő összeg, valamint ezek eltérése a megadott bevétel adatokhoz képest. A számításokat további ellenőrzések egészíthetik ki a VPE döntése alapján.

A vizsgálatok lezárását követően megállapításra kerül, hogy van-e az utókalkulációban rendezhető eltérés az évek költségadatai között. Amennyiben van a díjévhöz kapcsolódóan rendezhető eltérés, és ez az érték meghaladja a +/- 10%-ot, a pályahálózat-működtető írásban nyilatkozik a megállapított érték elszámolhatóságáról. A nyilatkozat alapján kerülhet az érték a közvetett költségek közé, a díjév kalkulációjában.

4.7 Állami szerepvállalás szolgáltatásokra történő felosztása

A Vtv 28.§ (6) bekezdése alapján az állam és a pályahálózat-működtető között megkötésre kerülő pályaműködtetési szerződés tartalmazza többek között az állami szerepvállalás (költségvetési támogatás) mértékét, a támogatás folyósításának jogcímét, a felhasználásának célját.

Amennyiben az érvényes pályaműködtetési szerződés tartalmazza az állami szerepvállalás díjképzési rendszerben történő figyelembe vételének szabályait, úgy az állami szerepvállalás szolgáltatásokra történő felosztása során a szerződésben rögzítettek szerint kell eljárni.

Amennyiben a pályaműködtetési szerződés nem áll rendelkezésre, vagy nem tartalmazza az állami szerepvállalás mértékét vagy díjképzési rendszerben történő figyelembe vételének szabályait, akkor az állami szerepvállalás mértékére vagy díjképzési rendszerben történő figyelembe vételére vonatkozó rendelkezéseket a közlekedésért felelős miniszter egyéb kötelezettségvállalási dokumentumban is meghatározhatja. Ilyen esetekben az egyéb kötelezettségvállalási dokumentumban előírtaknak megfelelően kell eljárni.

Pályahálózat-működtetői szerződés, illetve egyéb miniszteri rendelkezés hiányában, az állami szerepvállalás felosztásánál az alábbiak szerint szükséges eljárni.

- Egy összegben meghatározott állami szerepvállalás esetén a pályahálózat-működtetők között az állami szerepvállalás felosztása az adott menetrendi évre vonatkozó, a díjszámításba bevonható összes tétel arányában történik.
- Amennyiben az állami szerepvállalás újrafelosztása az egy összegben meghatározott állami szerepvállalás mértékének változása miatt válik szükségessé, az első pontban rögzített arányok nem változhatnak.
- Amennyiben az állami szerepvállalás újrafelosztása nem az egy összegben meghatározott állami szerepvállalás mértékének változása miatt válik szükségessé, az első pontban meghatározott értékek nem változhatnak, kizárólag a szolgáltatásokhoz rendelt állami szerepvállalás mértéke kerül újrafelosztásra.
- Amennyiben az előírt szegmensvizsgálat azt eredményezi, hogy a hozzáférésre jogosultak valamennyi szegmens tekintetében képesek a felárként jelentkező valamennyi költség terhét viselni, abban az esetben az állami szerepvállalás összege az alap- és járulékos szolgáltatások díjait és/vagy felárait csökkenti azon elv alapján, hogy a piaci szereplők által változatlan szolgáltatásmennyiség igénybevétele esetén fizetendő összeg tömege a megelőző menetrendi évhez képest, reálértékben lehetőleg ne változzon.
- Amennyiben a szegmensvizsgálat azt eredményezi, hogy a hozzáférésre jogosultak valamely szegmens(ek) tekintetében nem, vagy csak részben

képesek viselni a felárként megjelenő költségterheket, az állami szerepvállalás összegéből az alapszolgáltatásokban, az adott szegmenst érintő hozzáférés jellegű járulékos szolgáltatásokban, valamint az összetett járulékos szolgáltatások hozzáférés jellegű szolgáltatásrészeiben felárként szereplő költségek összegét kell csökkenteni olyan arányban, amit a szegmensvizsgálat alapján a szegmens(ek) már képes(ek) elviselni.

- Amennyiben nem áll elegendő állami szerepvállalás rendelkezésre, hogy az alap- és az érintett járulékos szolgáltatások esetében felárként megjelenő költségeket teljes mértékben, vagy a hozzáférésre jogosultak által az egyes szegmensekben még elviselt mértékig fedezze, akkor - azon szolgáltatások esetében, amelyekre nem kerül elegendő állami szerepvállalás felosztásra -, a legmagasabb meghirdetett fizetendő összeg az lehet, amit a - szegmensvizsgálat alapján - a hozzáférésre jogosultak még képesek megfizetni, de minimum a közvetlen változó és megosztandó közvetlen változó költségekre fedezetet biztosít. Ebben az esetben vizsgálandó, hogy ezen szolgáltatásokhoz kapcsolódó, hálózat-hozzáférési díjbevételel nem fedezett, felárként nem érvényesíthető költségek más forrásból, hogyan térülnek meg, figyelembe véve a Vtv. 28.§ (1) bekezdésében¹⁷ foglalt teljes fedezet biztosítására vonatkozó rendelkezéseket, illetve a pályaműködtetési szerződésben foglalt eljárási szabályokat, valamint az 4.7 fejezetben rögzítetteket.
- Amennyiben az állami szerepvállalás összegéből a felárként megjelenő költségek fedezetére történő felosztás után még marad felosztható összeg, abban az esetben az a VPE vonatprofil vizsgálatai, valamint a pályahálózat-működtető javaslatai alapján kerül felosztásra az alap- és járulékos szolgáltatásokra úgy, hogy a piaci szereplők által változatlan szolgáltatásmennyiség igénybe vétele esetén fizetendő összeg tömege a megelőző menetrendi évhez képest reálértékben lehetőleg ne változzon.

Állami szerepvállalás felosztása csak olyan szolgáltatásra lehetséges, amelyre a díjképzési folyamat során megállapításra került költségalapú díj a DM által meghatározott elvek, költség- és teljesítményadatok alapján. Egy szolgáltatás költségalapú díja semmilyen módon nem bontható további vonatnemekre, kategóriákra, szegmensekre az állami szerepvállalás felosztási folyamatában. Amennyiben a pályahálózat-működtetői szerződés egyes szolgáltatások esetében további részletezésről rendelkezik, abban az esetben a DM-ben új szolgáltatások felvételét szükséges kezdeményeznie a pályahálózat-működtetőnek, amelyekkel az elvárt bontás szerint lehet költségalapú díjat meghatározni a szolgáltatások esetében.

¹⁷ „28. §- (1) Az állam nevében a miniszter - az államháztartásért felelős miniszter egyetértésével - legalább ötéves szerződésben kötelezettséget vállal az országos jelentőségű vasútvonalakat tartalmazó vasúti pályahálózat működtetését végző pályahálózat-működtetőnek a pályahálózat működtetésével kapcsolatban felmerült, és a hálózat-hozzáférési díjból, valamint a vasúti társaság egyéb üzleti tevékenységéből nem fedezett, indokoltnak elismert költségei megtérítésére.”

Az állami szerepvállalás felosztását egy adott kalkulációban az ún. vonatprofil modell vizsgálatok eredményeit felhasználva szükséges elvégezni. Vonatprofil modell vonatnemenként készül, tehervonatra, személyvonatra és mozdonyvonatra. A vizsgálat folyamatának kezdetekor a pályahálózat-működtetőktől és a hozzáférésre jogosultaktól bekérésre kerülnek az egyes vonatnemekhez kapcsolható vonatprofilok átlagos adatai. A bekért adatok a hozzáférésre jogosultak által igénybe vett tipikus és szenzitív vonatok paramétereit tartalmazzák. Az adatot szolgáltató társaságok megadják, hogy a portfóliójuk hány százalékát teszi ki az adott vonatprofil.

A megadott paraméterek alapján kerülnek kialakításra a vizsgálatban résztvevő, az egyes vonattípusoknak megfelelő vonatprofilok, annak figyelembevételével, hogy lehetőleg valamennyi vonat típus képviselve legyen a vizsgálatban. Amennyiben szükséges, a VPE által a megrendelési adatok alapján megállapított vonat típusokkal kiegészítésre kerülhetnek a pályahálózat-működtetők és a hozzáférésre jogosultak által megadott, vizsgálatban részt vevő vonatprofilok.

A vonatprofil modellel a költségalapú és az állami szerepvállalás figyelembe vételével számított fizetendő díjak, felárak és fizetendő összegek változása kerül vizsgálatra az előző menetrendi időszakhoz viszonyítva. A vizsgálat során a változás százalékos értékei az állami szerepvállalás felosztásához megállapított elvekben meghatározott, elvárt vagy maximalizált változás értékéhez kerülnek viszonyításra. Amennyiben a vonatprofil vizsgálat változási értékei nem felelnek meg ennek az elvárt változásnak, abban az esetben a vizsgált kalkulációban a fizetendő összegek módosítása válhat szükségessé a pályahálózat-működtetők bevonásával.

4.8 Ésszerű nyereség¹⁸

A járulékos szolgáltatások közül a közreműködés jellegű járulékos szolgáltatások, az összetett járulékos szolgáltatások közreműködés jellegű szolgáltatásrészeinek díjai, valamint a kiegészítő- és mellékszolgáltatások díjai, ha azokat csak egy szolgáltató kínálja ésszerű nyereséggel növelhetőek.

Az ésszerű nyereség megállapítása során figyelembe kell venni a szolgáltatás nyújtásához kapcsolódó, többek között a bevételt érintő kockázatot, vagy annak hiányát, illetve az ágazatban az utolsó három évben mért átlagos mértékű nyereséget.

Amennyiben ésszerű nyereség érvényesítésre kerül, az alapszolgáltatások, és a járulékos szolgáltatások közül a hozzáférés jellegű szolgáltatások, illetve az összetett járulékos szolgáltatások hozzáférés jellegű szolgáltatásrészeihez kapcsolódó díjak és/vagy felárak értékei csökkenthetőek olyan mértékben, amíg arra az ésszerű nyereség felszámításából származó tervezett bevétel fedezetet nyújt.

¹⁸ Vtv.2.§. „3.3. ésszerű nyereség: a kiszolgáló létesítmények üzemeltetői esetében a saját tőke olyan megtérülési aránya, amely figyelembe veszi a kiszolgáló létesítmény üzemeltetője által vállalt - többek között a bevételt érintő - kockázatot vagy annak hiányát, és amely összhangban van az érintett ágazatban az utolsó három évben mért átlagos mértékű nyereséggel;”

4.9 Hatékonyságjavító és volumennövelő projektek megtérülésének biztosítása

A hatékonyságjavító és volumennövelő projektek eredményét, annak érdekében, hogy az adott projekt(ek) célja ténylegesen érvényesülhessen, - a pályahálózat-működtető döntése alapján - nem kell figyelembe venni a díjszámításba bevonható tételek és teljesítmények között, az alábbiak szerint:

- hatékonyságjavító beruházások költségmegtakarítását a projekt befejezésének évét követő év kezdetétől számított 10 évig;
- volumennövelő beruházásokhoz kapcsolódó teljesítményeket a projekt befejezésének évét követő év kezdetétől számított 5 évig.

A figyelembe nem vett költségmegtakarítást és többlet teljesítményeket be kell mutatni a DD-ben. A pályahálózat-működtető adatszolgáltatásához köteles csatolni a projektekhez kapcsolódó bemutató anyag vezetői összefoglalóval ellátott dokumentációját, valamint a figyelembe vételre nem kerülő költségekre és/vagy a többlet teljesítményekre vonatkozó számításokat.

Amennyiben a hatékonyságjavító beruházásokhoz, illetve a volumennövelő beruházásokhoz kapcsolódóan meghatározott időszak feléig (azaz 10 év esetében az 5. év végéig, 5 év esetében a 3. év végéig) érdemi, a projektekhez kapcsolódó, egyértelműen beazonosítható költségmegtakarítást és/vagy teljesítménynövekedést nem lehet kimutatni, úgy ez a lehetőség megszűnik az adott projekt esetében.

A pályahálózat-működtető e költségmegtakarításokat és többlet teljesítményeket elkülönítetten köteles kimutatni a díjszámításhoz kapcsolódó adatszolgáltatásában.

4.10 A díjképzési rendszer elemeinek megállapításához kapcsolódó egyéb vizsgálatok

Releváns szegmensek vizsgálata

A Vtv. 67/E.§ (2) bekezdésének értelmében a felárak mértéke nem zárhatja ki, hogy a pályahálózatot olyan piaci szegmensek használják, amelyek legalább a szolgáltatások nyújtása következtében közvetlenül felmerült költségeket és a piac által megengedett megtérülési arányt fedezni tudják.

A díjképzési rendelet 9.§ (2) bekezdés rendelkezései alapján felár felszámítását megelőzően vizsgálni szükséges, hogy van-e olyan piaci szegmens, amely az alapszolgáltatásért, illetve a hozzáférés jellegű járulékos szolgáltatásokért, vagy szolgáltatás részekért felszámított felárat nem, vagy csak részben képes megfizetni.

Ennek megfelelően, a 2.1.4 pontban leírt díjak esetében az összetett járulékos szolgáltatások esetében a közreműködés jellegű rész díja nem része a vizsgálatnak.

A VPE által elvégzendő vizsgálat a szegmensvizsgálati módszertan (9. melléklet) alapján történik. A releváns (vizsgálandó) szegmensek listáját a HÜSZ tartalmazza. A vizsgálat eredményét a VPE a HÜSZ közzétételét megelőzően 90 nappal a honlapján hozza nyilvánosságra. Ezt követően az eredményeket az állami szerepvállalás felosztása során használja fel, és a HÜSZ nyilvánosságra hozatalakor a kapcsolódó DD-ben kerül összefoglalásra a folyamat.

Potenciálisan megjelenő szegmensek

A díjrendelet 9.§ (5) bekezdése alapján meg kell határozni azokat a piaci szegmenseket is, amelyekben várhatóan az öt évre érvényes szegmenslista ideje alatt fognak szolgáltatást nyújtani a pályahálózat-működtetők. Ezek a szegmensek is a releváns szegmensek listájában kerülnek közzétételre, potenciálisan megjelenő szegmens néven. Ezen szegmensek tekintetében, amennyiben bevezetésre kerülnek, felár nem számítható fel.

A szegmenslistából a potenciális szegmensek nem kerülhetnek törlésre a lista 5 éves érvényessége során abban az esetben sem, ha a szolgáltatásnyújtás ténylegesen megvalósul ezen időszak alatt.

4.11 Adicionális adatok az adatszolgáltatásban

A VPE a díjképzési folyamatban bekérhet további olyan adatokat, amelyek a szolgáltatások költségeihez, teljesítményeihez kapcsolódóan további bontásban tartalmazzák a szolgáltatások alapadatait.

Ilyen adatok különösen:

- menetvonalbiztosítás teljesítménye
vonatkategória(személy/teher/mozdony) bontásban - menetvonal darab szám,
- vonalkm adatok,
- felsővezetéki rendszerek használata
vonatkategória(személy/teher/mozdony) bontásban,
- járműtárolás teljesítménye vonatkategória(személy/teher/mozdony) bontásban,
- ETCS díjhoz kapcsolódó költségek, teljesítmények stb.

A kalkulációhoz felhasznált adicionális adatok a DD-ben kerülnek ismertetésre.

4.12 Bázis díjak opcionális eltérítése a közlekedtetési díj vonatkm alapú díjrésze esetében

Valamennyi vonalkategóriához rendelt díj eltérítésére lehetősége van a pályahálózat-működtetőknek az alábbi logika szerint:

Vonalkm-re eső fajlagos költségek

III. kategóriájú pályaszakasz közvetlen költsége / III. kategóriájú vonalkm = III. kategóriájú pályaszakasz vonalkm-re eső fajlagos költsége

II. kategóriájú pályaszakasz közvetlen költsége / II. kategóriájú vonalkm = II. kategóriájú pályaszakasz vonalkm-re eső fajlagos költsége

I. kategóriájú pályaszakasz közvetlen költsége / I. kategóriájú vonalkm = I. kategóriájú pályaszakasz vonalkm-re eső fajlagos költsége

A számításokhoz a vonalkm-re eső fajlagos költségek összege kell.

Fajlagos költségek aránya

A III. kategóriájú pályaszakasz fajlagos költségének arányát egységként (egynek) kell tekinteni.

II. kategóriájú pályaszakasz vonalkm-re eső fajlagos költsége / III. kategóriájú pályaszakasz vonalkm-re eső fajlagos költsége = II. kategóriájú pályaszakasz fajlagos költségének aránya

I. kategóriájú pályaszakasz vonalkm-re eső fajlagos költsége / III. kategóriájú pályaszakasz vonalkm-re eső fajlagos költsége = I. kategóriájú pályaszakasz fajlagos költségének aránya

Súlyozott teljesítmények

III. kategóriájú pályaszakasz fajlagos költségének aránya (=1) * III. kategóriájú pályaszakasz vonatkm teljesítménye = III. kategóriájú pályaszakasz súlyozott teljesítménye

II. kategóriájú pályaszakasz fajlagos költségének aránya * II. kategóriájú pályaszakasz vonatkm teljesítménye = II. kategóriájú pályaszakasz súlyozott teljesítménye

I. kategóriájú pályaszakasz fajlagos költségének aránya * I. kategóriájú pályaszakasz vonatkm teljesítménye = I. kategóriájú pályaszakasz súlyozott teljesítménye

A számításokhoz a súlyozott teljesítmények összege kell.

Kategóriánkénti egységár (fizetendő díj)

Összes pályaszakasz közvetlen ktg-e / Összes pályaszakasz súlyozott teljesítményének összege = III. kategóriájú pályaszakasz egységára

III. kategóriájú pályaszakasz egységára * II. kategóriájú pályaszakasz fajlagos költségeinek aránya = II. kategóriájú pályaszakasz egységára

III. kategóriájú pályaszakasz egységára * I. kategóriájú pályaszakasz fajlagos költségeinek aránya = I. kategóriájú pályaszakasz egységára

Az adatszolgáltatás formátuma ebben az esetben is megegyezik a közvetlen költség alapú díjképzésre vonatkozó adatszolgáltatási körrel.

A DD-ben mind a díjképzési folyamat során kalkulált, mind az eltérített díjakat be kell mutatni.

5. Az adatszolgáltatás, és az adatszolgáltatáshoz kapcsolódó felelősség

A díjképzési rendelet 19. § (1) bekezdése értelmében a DM által érintett pályahálózat-működtetők a DM és a DD elkészítéséhez szükséges valamennyi adatot és információt - a kért formában és tartalommal - kötelesek megadni a VPE számára. A DD elkészítéséhez szükséges információk igényt a VPE a DD elkészítését megelőzően eljuttatja az érintett pályahálózat-működtetők részére.

A szolgáltatott adatok helyességéért, azok tartalmi megfelelőségéért a pályahálózat-működtetők, valamint a VPE vizsgálataihoz adatot szolgáltató hozzáférésre jogosultak teljes körű felelősséggel tartoznak. A VPE jogosult a pályahálózat-működtetők által szolgáltatott adatok felülvizsgálatára, hiánypótlás, illetve módosítás kérésére. A VPE jogosult továbbá az alapszolgáltatásokhoz, valamint a hozzáférés jellegű járulékos szolgáltatásokhoz, vagy szolgáltatásrészekhez kapcsolódó költségek esetében indoklás kérésére, amennyiben ezen szolgáltatásoknál a változó költségrészek együttesen meghaladják az adott szolgáltatáshoz figyelembe vehető összes költség 35%-át.

Amennyiben az adatszolgáltatás a pályahálózat-működtető üzleti tervén alapul, az adatszolgáltatás részeként a pályahálózat-működtető a legutolsó elfogadott üzleti tervét is rendelkezésre bocsátja. Az adatszolgáltatásnak meg kell egyeznie az átadott üzleti terv adataival. A pályahálózat-működtető felelős az egyezőség biztosításáért.

Amennyiben a díjképzés során kialakított kategóriák, vagy szolgáltatások módosítása a 4.6 fejezetben rögzített állami szerepvállalásra vonatkozó rendelkezés miatt szükségessé válik, a VPE jogosult a pályahálózat-működtetőktől az állami szerepvállalás felosztására vonatkozó előírásoknak való megfelelés érdekében rövid határidővel a díjképzéshez már rendelkezésre bocsátott adatokon felül további adatszolgáltatás kérésére. A pályahálózat-működtető köteles az állami szerepvállalás megfelelő felosztásához szükséges kiegészítő adatokat a lehető legrövidebb időn belül rendelkezésre bocsátani.

A 4.10 fejezetben rögzített szegmensvizsgálathoz kapcsolódó elemzések és kalkulációk elvégzéséhez egyes alap- és járulékos szolgáltatások esetében szükség lehet a teljesítmények vonatnak szerint megbontott értékére, így a pályahálózat-működtetők az adatszolgáltatásukban az alapszolgáltatások, valamint a hozzáférés jellegű és összetett járulékos szolgáltatások esetében a teljesítményeket szükség esetén vonatnakokra bontva bocsátják a VPE rendelkezésére.

A VPE nem felelős a pályahálózat-működtetők és a hozzáférésre jogosultak által tévesen szolgáltatott adatok miatt bekövetkező károkért. A hozzáférésre jogosultak számára előírt adatszolgáltatási határidő lejártát követően beérkezett adatszolgáltatást a VPE nem veszi figyelembe a kalkulációs folyamatban. A VPE felelős a pályahálózat-működtetők által szolgáltatott adatok alapján, a DM-ben rögzített módszertan és a hatályos jogszabályok betartásával a hálózat-hozzáférési díjak kalkulációjáért.